

BUDSKABET

Fordybelse Analyse Inspiration

1/2021

TEMA:
GLOBAL MISSION – HVORFOR OG HVORDAN?

- 15** Når Bibelen finder vej til Cambodja
- 18** Dansk lutheraner i international mission
- 30** Bøn i menigheden – kultur og vaner

BUDSKABET

WWW.BUDSKABET.DK

Nr. 1/2021. Årgang 157
ISSN 0901-4802
ISSN 2446-404X (Budskabet online)
Budskabet udkommer fem gange om
året, næste gang den 16. april.

LAYOUT

Amalie Puggaard Poulsen

FORSIDEFOTO

Wirestock

TRYK

Jørn Thomsen Elbo A/S

ABONNEMENT

Papirudgave med fri netadgang: 330 kr.
(unge under 30: 190 kr.)
Kun netabonnement: 190 kr.
(unge under 30: 110 kr.)
Gaveabonnement: 190 kr. for papir-
udgave, 110 kr. for netudgave
Gebyr for udlandsabonnement: 50 kr.

UDGIVER OG EKSPEDITION

Luthersk Mission (LM)
Industrivænget 40, 3400 Hillerød
tlf. 4820 7660, dlm@dml.dk
www.dlm.dk

MAIL- OG ADRESSEÆNDRING

LM får *ikke* automatisk besked, når du flytter eller ændrer mailadresse eller efternavn. Giv derfor altid selv besked, når dine kontaktoplysninger ændres. Det er vigtigt, så både *Budskabet* og betalingsopkrævning når frem til rette sted.

REDAKTØR

Ole Solgaard
Enggårdsvej 39, Kragelund, 8723 Løsning
tlf. 2327 1253, os@dml.dk

REDAKTIONSUDVALG

Alex Dahl Karlsen
cand.scient.pol., Tarm
alex.dahl.karlsen@gmail.com

Anton Bech Braüner
stud.theol. og prædikant, København,
a_brauner@hotmail.com

Helene Schou Andersen
læge, Kolding
helene@ksandersen.dk

Ruth Vatne Rasmussen
hjemmegående/legestuesekretær, Silkeborg
vatnerasmussen@gmail.com

Steffen Juul Pedersen
sælger, Haderslev
steffenjuul@outlook.com

Artiklerne i Budskabet afspejler ikke nødvendigvis redaktionens synspunkter, men redaktionen er ved deres optagelse ansvarlig for, at holdninger og synspunkter må kunne rummes inden for det, som Luthersk Mission (LM) står for.

FORDYBELSE i bibelsk og luthersk tro

ANALYSE af tidens strømninger

INSPIRATION til kristent liv og mission

LEDER		HORISONT	
04	Sunde politiske og åndelige ledere – ja, tak! <i>Ole Solgaard</i>	22	Hvem gemmer sig bag hjelmen?
		23	Ambitioner!?
TEMA: GLOBAL MISSION – HVORFOR OG HVORDAN?		FOR TROEN	
06	Hvorfor international mission? <i>Lars Malmgaard Jensen</i>	24	Udfordringer til bibelbrug og kristen livsstil <i>Børge Haahr Andersen</i>
10	Global mission – en permanent opgave? <i>Arne Redse</i>	28	Håbet i en håbløs tid <i>Samuel Vigilus Kjøller-Hansen</i>
14	Jesus Kristus er for dig <i>Nanna Due Noer</i>	ANDRE ARTIKLER	
15	Når Bibelen finder vej til Cambodja <i>Henrik Borch Jacobsen</i>	30	Bøn i menigheden – kultur og vaner <i>Johannes Krejberg Haahr</i>
18	Dansk lutheraner i international mission <i>Reidar Puggaard Poulsen</i>	33	Har det vestlige samfund en fremtid uden Gud? <i>Michael Agerbo Mørch</i>
		BOGER	
		36	Ligesom Jesus
		37	Friheden i Kristus
		38	Pas godt på dig selv

*Ikke bare millioner, men milliarder går evigt
fortabt, hvis Jesus kom igen i dag.
Hører vi kaldet?*

LEDER

Sunde politiske og åndelige ledere – ja, tak!

AF OLE SOLGAARD

Trumps tidligere stabschef John Kelly har sagt noget tankevækkende og relevant om at vælge ledere.

Der er uro i USA. Fire år med Donald Trump som præsident er afsluttet. Der har lige været et historisk, aggressivt stormløb mod kongresbygningen, fordi Trumps tilhængere ikke anerkender, at Joe Biden skal være ny præsident.

Mange har en mening om Trump. Der kan med rette sættes spørgsmålstegn ved hans personlige karakter og moral. Ligesom ved andre præsidenter og kandidater. Men jeg skal ikke benytte denne spalteplass til dømme, om Hillary Clinton ville have været et bedre eller ringere valg i sin tid.

John Kellys opråb

Derimod vil jeg gerne skabe refleksion over, hvad vi kigger efter, når vi vælger ledere. I forlængelse af angrebet på kongresbygningen, som Trump nok ikke helt kan fralægge sig medansvar for, har en af hans tidligere stabschefer, John

Kelly, sagt noget tankevækkende og relevant i denne sammenhæng:

”Vi er nødt til at kigge grundigere på, hvem vi vælger til politiske poster i landet. På personens karakter, på personens moral, på personens etik, deres integritet, deres forhold til sandheden, deres fejl og mangler, hvordan de taler om kvinder og minoriteter, hvorfor de overhovedet vil vælges – og først da overveje, hvilken politik de står for” (ifølge Kristeligt Dagblad, 9. januar 2021).

Andre hævder ganske vist, at det er vigtigere, hvad en leder vil kæmpe for, end hvem og hvordan vedkommende er: Vi skal vælge efter personens holdninger og reelle politik.

Det kan jeg tilslutte mig et stykke på vej. Men jeg vil alligevel hævde, at målet ikke helliger midlet. Vi skal fx ikke overlade ledelsen til mennesker, der er utilregnelige eller upålidelige – uanset om deres visioner er fine eller ej. Vi skal

Ole Solgaard

trygt kunne stole på vores ledere. Både i det politiske liv og i menighedssammenhæng.

Hæderlige og forbilledlige ledere

Der står ikke meget i Bibelen om valg af politiske ledere. Jeg kan kun lige komme i tanke om udvælgelsen af David, hvor det fremgår, at Gud ikke ser på det ydre, men på hjertet, når en konge skal vælges (1 Sam 16,7). Det giver os da i det mindste et fingerpeg om, hvilke kriterier vi skal vælge efter – vel vidende at Davids kongedømme både var af politisk og åndelig art.

Hvorfor giver Bibelen os ikke opskriften på, hvad vi skal vælge *politikere* efter? Måske fordi menigmand på Bibelens tid slet ikke havde muligheden for at vælge. Det kan måske også skyldes, at der underforstået forventes, at en leder skal gøre godt for andre. Eller: Valget er i nogen grad overladt til vores personlige skøn, forment af kristne værdier.

Når det handler om *menighedsledere*, er Bibelen derimod ret konkret. Ud over at man skal kende Jesus og holde fast ved den sunde lære, lægges der stor vægt på, at man har et tjenersind og lever hæderligt og forbilledligt. Man skal være besindig, ædruelig, trofast og agtværdig. Man skal kunne styre sit eget hus, ikke være egenrådig og ikke grisk efter penge, sex og magt (1 Tim 3,2ff. Tit 1,6ff. ApG 6,3).

En persons karakter og måde at behandle andre mennesker på må altså veje tungt på vægtskålen, når der skal vælges åndelige ledere. Og mon ikke noget af det samme gælder, når det drejer sig om politiske ledere?

Vi må kunne være trygge ved vores ledere

Jeg forstår godt indvendingerne: Har folk med flosset moral og selviske motiver ikke udrettet store og gode ting i tidens løb? Har Gud ikke ledt historiens gang, også gennem tyranniske herskere?

Jo, Gud kan i sin nåde bruge hvem som helst. Men det er ikke ensbetydende med, at vi skal vælge hvem som helst som leder, når vi har valgmuligheden.

Skal man være pletfri for at være leder? Nej, langt fra. I så fald ville ingen kunne stille op. Og når vi kigger indad, må vi vel også erkende, at vi hver især har blandede motiver med det, vi foretager os. Vi har alle brug for Guds nåde og hinandens overbærenhed.

Alligevel må vi forvente, at vores ledere har en vis værdighed, at de kan indrømme egne fejl, og at vi kan være trygge ved at overlade ledelsen til dem.

Hvis det er velkendt, at en mand vedvarende behandler sin kone og sine børn urimeligt, så skal man ikke betro ham at være hyrde og lærer i den lidt større familie, menigheden – uanset om han umiddelbart formulerer sig teologisk korrekt.

Hvis en person er upålidelig, manipulerende og utilregnelig, skal vedkommende ikke betros et politisk hverv – uanset om han/hun tilsyneladende kæmper for gode værdier.

Fokus på tjenersindet

Kellys ord er altså værd at tænke med, når vi på forskellige niveauer skal finde ledere – både på samfundsplan og i kristelige sammenhænge. Det er vigtigere at kigge efter personer med en sund karakter end personer med ”store ord”.

En mand, der har rejst rundt som forkynder i 50 år, fortalte mig, at han ofte efter et ungdomsmøde går forbi stedets køkken for at snakke lidt. ”Når jeg ser dem, der står som de sidste og tager opvasketjansen, så har jeg mødt dem, der bliver gode ledere fremover,” er hans erfaring.

Så enkelt vil jeg måske ikke selv formulere det. Men hans pointe er både væsentlig og bibelsk: Sundt lederskab handler nemlig om tjenersind!

Det er vigtigere at kigge efter personer med en sund karakter end personer med ”store ord”

TEMA

Hvorfor international mission?

AF LARS MALMGAARD JENSEN

*Fint nok med mission. Men er der ikke rigeligt at tage fat på i Danmark?
Hvorfor også på globalt plan?
Der ligger mindst fem realiteter bag begrundelsen.*

Da jeg gik i gymnasiet, brugte vi et matematikprogram på computeren. Ligninger, differentialregning og integraler blev løst med et snuptag. Den slags redskaber er gode, hvis man har styr på matematikken bag. Men som alle gymnasielærere kan bevidne, er der en risiko for, at synet for hele arbejdsmåden forsvinder, når man ikke forstår *baggrunden*.

Vi taler om og arbejder med international mission i Luthersk Mission og i Norea Mediemission. Men forstår vi, hvorfor den globale mission ikke bare er én mulighed blandt mange andre, men et mandat og en opgave, der er givet til alle kristne?

Hvis ikke vi forstår den bibelske tankegang og det bibelske hjerteblod bag kaldet til international mission, står vi i overhængende fare for at miste synet for det over tid. Min egen fornemmelse er, at international mission i dag ofte bli-

ver en "interesse" for de "særligt engagerede".

Intet er selvfølgelig videregivet i troens verden. De bibelske sandheder må tilegnes på ny af hver generation. Det gælder også synet for evangelisation og mission – lokalt såvel som globalt!

Alle folkeslag

Jesu missionsbefaling er et grundlæggende kald til alle kristne: "Gå derfor hen og *gør alle folkeslagene* til mine disciple ... Og se, jeg er med jer alle dage indtil verdens ende" (Matt 28,18-20).

Befalingen er uden begrænsninger: Alle folkeslag skal høre evangeliet. Løftet er også uden begrænsninger: Jesus går med helt til verdens ende. Dét overordnede kald og løfte løber som en tydelig tråd i NT og gælder alle kristne.

En del af kaldet indebærer at døbe og *lære*, hvorfor oplæringen af nye kristne – fx gennem

bibelskoler, støtte til nye præster osv. – er en central del af kristen mission. I denne artikel vil vi dog fokusere på kaldet til at nå nye mennesker med evangeliet, så de kommer til tro. Det kald udspringer af fem realiteter.

1. Gud vil frelse alle

Først vil jeg pege på Guds inderlige ønske om at frelse alle. Der er ikke noget menneske på jorden, som er uden for Guds kærlighed og frelsesvilje. Peter skriver, at Gud ”vil, at ingen skal gå fortabt, men at alle skal nå til omvendelse” (2 Pet 3,9). Når Jesus ikke er kommet igen endnu, så skyldes det Guds brændende ønske om, at alle skal nå til omvendelse. Den virkelighed er frisættende, når den først får rum hos os. Realiteten er, at Gud *vil* menneskers frelse, endnu mere end du og jeg vil det.

Den første rektor ved MF i Oslo, Ole Hallesby (1879-1961), har skrevet noget, som jeg ofte vender tilbage til. Han beskriver malerisk, hvordan du i bøn ser Jesus for dig, mens han taler til dig:

”Du elsker dine kære, men *jeg elsker dem alligevel højere* [...] Både du og jeg elsker dem, og *nu skal vi to bede dem ind i Himmerige*. Bliv blot ikke træt eller forsagt, selvom det tager tid.”¹

Hallesby sætter stærkt ord på, at bønnen om frelse er en bøn, som Guds hjerte banker for. Den banker for de mennesker, jeg har tæt på, og det er en trøst, som vi er mange, der lever af. Men Guds hjerte banker lige så heftigt for resten af menneskeheden. Intet menneske elsker et andet højere, end Gud gør det.

Det er fundamentet for international mission: Vi går ikke på vores egen følte, oplevede eller erfarede kærlighed til fremmede medmennesker i andre kulturer og sprog, for den rækker – af naturlige grunde – ikke langt, men vi går på *Guds* kærlighed til dem.

2. Der er kun frelse gennem Jesus

Den anden realitet bag kaldet til global mission er: ”Der er én Gud og én formidler mellem Gud og mennesker, mennesket Kristus Jesus, som

Vi går ikke på vores egen følte, oplevede eller erfarede kærlighed til fremmede medmennesker, men vi går på Guds kærlighed til dem

gav sig selv som løsesum for alle” (1 Tim 2,5f).

Den katastrofale uoverensstemmelse – synden og oprøret – som mennesker står i over for Gud, er det alene Jesus, der kan løse. Det understreges igen og igen i NT, at Gud vil, at mennesker skal frelses – men de frelses *alene* gennem tro på evangeliet!

Engang mødte jeg en kinesisk samarbejdspartner i Norea-regi. Han er vokset op i en typisk daoistisk² taiwansk familie, men undervejs i High School kæmper han med meningen med livet. En dag ser han et opslag på sin skole med en invitation til et kristent ungdomsmøde. Gennem det arbejde bliver han kristen, men kommer til at stå i en voldsom spænding til familien.

Daoismen og forfædre dyrkelsen i hans familie tilsiger nemlig, at han, som den ældste søn, skal bringe ofre til forældrene, når de dør. Men det vil han ikke som kristen, og frustrationen i familien er mærkbar. På forunderlig vis begynder hans far at lytte til Trans World Radios programmer, der forkynder evangeliet for ham. Det ender med, at faren også modtager Jesus som sin frelser, og familien som helhed kommer til tro.

Igennem mange år har sønnen nu arbejdet med kristen mediemission til Kina. Det gør han, fordi han ved, at det kun er ved evangeliet om Jesus, vi kan blive frelst: ”Der er ikke frelse i nogen anden, ja, der er ikke givet mennesker noget andet navn under himlen, som vi kan blive frelst ved” (ApG 4,12). Derfor må evangeliet nå ind over grænserne – til dem, der aldrig har hørt det før.

3. De unåde folkeslag går mod fortabelse

Den tredje realitet, jeg vil pege på som baggrund for global mission, er fortabelsens risiko. Når et menneske kun bliver frelst ved troen på

Lars Malmgaard Jensen,
f. 1995

Landsprædikant i LM og informationsmedarbejder i Norea Mediemission
lj@norea.dk

FOTO: BRESTON KENYA

Hvad sker der med den uskyldige mand i Afrikas jungle? Han bliver frelst! Problemet er bare, at han ikke eksisterer!

Jesus, så indebærer det, at mennesker, der ikke kender Jesus, går evigt fortabt på dommens dag. Det er en virkelighed, som vi sjældent ønsker at forholde os til.

Hvad sker der med den uskyldige mand i Afrikas jungle? Vores kultur, følelser og fornuft skriger, at han må blive frelst. Paulus udfolder i Romerbrevets første og andet kapitel, at alle mennesker i deres samvittighed kender til Guds eksistens og ved, at der er forskel på godt og ondt. Derfor konkluderer han: "Når hedningerne, der ikke har loven, af naturen gør, hvad loven siger, så er de, uden at have en lov, deres egen lov. De viser, at de har den gerning, som loven kræver, skrevet i deres hjerte, og deres samvittighed optræder som vidne, og deres tanker anklager eller forsvarer hinanden – på den dag, da Gud dømmer det, som skjuler sig i mennesker, efter mit evangelium ved Kristus Jesus." (Rom 2,14-16).

Hvad sker der med den *uskyldige* mand i Afrikas jungle? Han bliver frelst! Problemet er bare,

at han *ikke eksisterer!* Det menneske, der aldrig hører Guds evangelium forkyndt, vil nemlig have et domsgrundlag: sin egen samvittighed. Og samvittigheden dømmer ham *skyldig!*

Fortabelsens virkelighed for de unåde er rystende, men sand. Samtidig er det et altafgørende element i Bibelens kald til global mission! Paulus ønskede at nå derud med evangeliet, hvor det ikke var forkyndt tidligere (Rom 15,20f) netop pga. den virkelighed.³

Der lever ca. 7,5 mia. mennesker i verden. Tallene forandrer sig hele tiden ift. befolkningsvækst og nye politiske situationer, men langt de fleste missionsorganisationer i verden beregner, at der er mellem 2 og 3 mia. unåde. Med "unåde" tænker jeg i denne sammenhæng på mennesker, der i praksis ikke har mulighed for at høre evangeliet, fordi der ingen kirke eller kristne er i nærheden.

I et land som Indien er der over 1,3 mia. mennesker, men kun knap 2,3 % kristne. I Tyrkiet bor næsten 90 mio. mennesker, men under

10.000 er "evangeliske" kristne, ud over kirkerne i den "ortodokse" tradition, som det er svært at angive et eksakt tal på. Ikke bare millioner, men milliarder går evigt fortabt, hvis Jesus kom igen i dag. Hører vi kaldet?

4. Guds smerte er vores kald

Den fjerde realitet bag missionskaldet ligger i forlængelse af de foregående. Følgende lille fortælling illustrerer, hvad der sker, hvis vi forstår betydningen af de tre ovenstående realiteter:

"Der kom en kvinde til den engelske prædikant Charles Spurgeon og fremlagde et personligt problem for ham: 'Denne tanke om, at alle vantro går evigt fortabt, den kan jeg virkelig ikke forlige mig med. Hvis jeg skulle tro på det, kunne jeg umuligt have ro i sindet.' Spurgeons svar var enkelt, alvorligt og i dyb samklang med Bibelens vidnesbyrd: 'Hvem siger, at vi skal have ro i sindet?'"⁴

Kaldet vil opleves forskelligt afhængigt af, hvem vi er. Vi er ikke kaldet til at drive mission ud fra den smerte, vi føler, men ud fra det sindelag, Jesus viser: "Da han kom nærmere og så byen, græd han over den ..." (Luk 19,41).

Vi kan ikke rumme og græde over alle fortabte mennesker i verden. Men Jesus gør det. Det er *den virkelighed*, vi må orientere os ud fra. Alligevel er det en bibelsk tanke, at nøden vil vokse, jo klarere vi ser virkeligheden, sådan som Gud ser den. Paulus skriver om sine jødiske landsmænd: "Jeg har en stor sorg, der altid piner mit hjerte. Jeg ville ønske, at jeg selv var forbandet og skilt fra Kristus, hvis det kunne hjælpe mine brødre og landsmænd" (Rom 9,1-3). Den tone går igen i flere missionsange:

"Giv, Jesus, mig dit frelsersind
for slægtens sorg og harm!
Luk mig i dine smerter ind,
og gør mig stærk og varm!"⁵

Det er ikke en smerte, vi skal stampe op af jorden, men det er en virkelighed, som vi må leve i, idet vi tager imod Guds ord, beder over det, og på ny tager det til os.

5. Gud herliggøres, når mennesker kommer til tro

For det femte betoner Paulus, at han arbejder

for, at nåden skal nå "til flere og flere og dermed forøge taksigelsen til Guds ære" (2 Kor 4,15). Gud frelser for *sit* navns skyld. "For mit navns skyld holder jeg igen på min vrede, for min æres skyld lægger jeg bånd på mig" (Es 48,9).

Mission er ikke vores projekt, men Guds arbejde, der forøger hans egen ære. Guds herlighed, ære og storhed kan ikke blive større, end den allerede er, men menneskers taknemmelighed og lovprisning af Guds ære forøges, når mennesker omvender sig til Gud. For i det globale missionsarbejde er målet, at "Hedningerne skal lovprise (græsk: *doxasai*, dvs. herliggøre, ære) Gud for hans barmhjertighed ... Igen hedder det: Glæder, I folkeslag" (Rom 15,9-11).

Den lovprisning af Gud – sammen med mennesker af alle folk, sprog og kulturer (Åb.7,9ff) – ser vi som kristne frem til. Det må motivere os til allerede nu at række ud til fremmede folk.

Vores kald?

Disse fem realiteter er først og fremmest et kald til *forbøn* for international mission og for de unåde. Jesus siger: "Høsten er stor, men arbejderne få. Bed derfor høstens herre om at sende arbejdere ud til sin høst" (Matt 9,37f).

Jeg har hørt det formuleret sådan, at hvis vi ikke forstår, at evangeliet skal deles, så er spørgsmålet, om vi overhovedet har forstået evangeliet? Derfor er det næste ransagende spørgsmål, vi som kristne må stille os selv: Er jeg den arbejder, der skal gå? Enten ved at støtte økonomisk, ved at rejse ud eller på anden vis bære med? Kaldet former dit liv: dine prioriteringer, den måde, du bruger dine penge på, dine bønner og dit forhold til andre mennesker.

Mission er hårdt arbejde. Alle, der forsøger at nå andre med evangeliet, ved, at det giver modstand, smerte og bump på vejen. Men det er *samtidig* – og ikke i modsætning til det – en glæde. En glæde, der stikker dybere end overfladiske følelser. En taknemmelighed og en rodfæstet begejstring, der til tider stikker sit ansigt op, men ellers, meget af tiden, er som en dyb understrøm.

For vi kender missionens mål: menneskers frelse. Gud til evig ære og pris. ■

-
- 1 Ole Hallesby: *Fra bønnens verden*, Lohse 1987, s. 44-45. Min kursivering.
 - 2 En kinesisk tankeretning og filosofisk-religiøst system, der omfatter en mangfoldighed af guder, ritualer og metoder til opnåelse af udødelighed.
Fra: denstoredanske.dk/index.php?sideId=61777
 - 3 Vi ser også i hans breve, at han oplærte de nye kristne i troen. Det er to sider af samme overordnede mission.
 - 4 Mikkel Vigilius: *Ved evangeliets kraft*, LMBE 2005, s. 16-17
 - 5 SOS nr. 666, v. 2

TEMA

Global mission – en permanent opgave?

KIRKEHISTORISK PERSPEKTIV PÅ MISSION

AF ARNE REDSE. OVERSAT AF HANNA RASMUSSEN

Apostlene var som førstehandsvidner kaldet til at formidle evangeliet til alle folkeslag. Men var opgaven afgrænset til de tolv, eller gælder den kristne til alle tider?

Arne Redse, f. 1950

Tidl. missionær i Hong Kong og professor emeritus i missionsteologi ved Fjellhaug International University College, Oslo
arne.redse@gmail.com

Var missionsbefalingen afgrænset til kun at gælde apostlene? I så fald: Fuldførte apostlene opgaven? Hvordan er disse to spørgsmål blevet besvaret op gennem kirkehistorien?

Er missionsopgaven fuldført?

Apostlene var førstehandsvidner til det, Jesus havde sagt og gjort. Netop derfor blev de kaldet til at formidle det, de havde set og hørt og troede på, til alle folkeslag (jf. Joh 20,21).

Men var det bare disse tolv, der blev Kristi udsendinge? Nej. Både i NT, i skriftet *Didaché* fra begyndelsen af 100-tallet og i flere senere skrifter fra oldkirken ser vi, at ordet *apostolos* (apostel; betyder *udsending*) kunne bruges i samme betydning som vores ord *missionær*: en udsending med evangeliet, der som andenhånds vidne er afhængig af apostlenes lære, som den er givet os i Bibelen.

Barnabas var en sådan andenhånds *apostolos* uden fuldmagt som førstehandsvidne

(jf. Apg 14,14). Andre end de tolv apostle blev efterhånden omtalt som *evangelister*. Kun Paulus fik samme fuldmagt som de tolv.

Blandt mange kristne blev det en almindelig opfattelse, at missionsbefalingen (bl.a. Matt 28,18-20) blev givet alene til de tolv samt Paulus. Derfor mente mange, at missionsbefalingen var opfyldt med de tolv og Paulus' mission. Menigheder var efterhånden blevet plantet i alle de centrale byer. Og så forventede man, at budskabet bredte sig videre derfra til andre byer og landsbyer gennem almindelige kristnes vidnesbyrd. De tolv havde dermed fuldført den opgave, Jesus havde givet dem.

Nu var det slet ikke alle, der delte dette syn. Selv om aposteltitlen efterhånden faldt væk som almindelig missionærtitel, ophørte den missionerende evangelisttjeneste ikke. Desuden møder vi to andre tjenester, der også fungerede missionerende: apologeter (trosvorsvarere) og munke. I løbet af 300-tallet udbredte

klosterbevægelsen sig inden for alle de østlige dele af kirken og i løbet af 400-tallet også i vest.

Gennem middelalderen var det stort set munkeordener, der missionerede for nye folkegrupper. Nogle af disse blev igen omtalt som "apostle", fx St. Patrick (383-461), Irlands apostel, og Ansgar (801-865), Nordens apostel. De trodsede det syn, at de egentlige apostle allerede havde forkyndt evangeliet for alle folkeslag.

Ved overgangen til nyere tid (1500-) med de store opdagelser, som Amerika og søvejen rundt om Afrika, blev det endnu vanskeligere at mene, at apostlene allerede havde nået alle folk. Men ikke helt så få fastholdt alligevel dette syn.

Luthers missionsforståelse

Luther talte aldrig om at sende missionærer til ikke-kristne lande. Men årsagen var nok mere praktisk end teologisk: Luther havde nok at gøre med kampen på hjemmebane. Desuden var de lutherske menigheder og fyrster pga. geografiske begrænsninger stort set afskåret fra at kunne drive mission i ikke-kristne dele af verden.

Nyere Lutherforskning har imidlertid trukket nye perspektiver ind i forståelsen af Luthers missionssyn. Man er blevet opmærksom på tre nye elementer i Luthers missionssyn:¹

1. De troende har pligt til at vidne om Guds kærlighed og nåde. Gud kalder og sender fortsat missionærer og prædikanter til mennesker.
2. Apostlene begyndte at forkynde, men nåede langt fra ud til alle. I sin kommentar til "Komme dit rige" i Fadervor skriver Luther: "Kære Fader, vi beder dig, giv os først dit ord, for at evangeliet må blive prædikeret ret i verden, lad det dernæst blive modtaget i tro og lad det virke og leve i os ..." (*Luthers Store Katekismus*).
3. Luther opfordrede specielt til mission blandt to konkrete grupper ikke-krist-

ne, jøderne og muslimerne. Kristne i fangenskab hos muslimerne skulle gøre deres bedste for at nå dem ved et heligt liv og forkyndelse af evangeliet. Jøderne måtte overbevises om, at Jesus er Messias.

Det bør også nævnes, at fra universitetet i Wittenberg blev flere hundrede prædikanter sendt ud for at forkynde evangeliet over hele Europa.

Den lutherske ortodoksi

Ortodoksiens (1580-1680) teologer var stort set negative over for mission i den ikke-kristne del af verden. Det gjaldt ikke mindst den lutherske ortodoksis største dogmatiker, Johann Gerhard (1582-1637). Hans betænkning om mission (1651) kan opsummeres i flg. punkter:²

1. Missionsbefalingen om at gå ud i al verden med evangeliet blev givet til apostlene, og *kun* til dem. Opgaven er dermed fuldført af dem.
2. "Når hedningerne nu sidder i mørket, er det straffen for deres egen uagtsomhed og utaknemmelighed". De har ikke taget vare på budskabet.
3. Desuden er det "den verdslige øvrigheds pligt at sørge for den sande gudserkendelses udbredelse blandt de folk, som på forskellig vis kommer under dens herredømme".

I princippet blev missionsopgaven altså forstået som fuldført. Alligevel er der to grupper, som kan tillægges et vist missionsansvar: 1) kristne, der bor i ikke-kristne lande/områder, og 2) kristne myndigheder, der har erobret ikke-kristne lande/områder.

Ved siden af ortodoksiens dominerende missionssyn finder vi dog også det syn, at mission blandt ikke-kristne er en opgave, nogen må varetage, indtil Jesus kommer tilbage. Justinian von Weltz (1621-1668) repræsenterede et sådant positivt missionssyn. Tre punkter må fremhæves:³

1. Guds vilje til at frelse kan kun realiseres

Langt ind i 1800-tallet fandtes der grupperinger, der mente, at apostlene faktisk forkyndte evangeliet for alle folkeslag

ved mission (1 Tim 2,4. Rom 10,18). I kirkens forbøn bliver der bedt om, at de vildfarne må blive ført til erkendelse af sandheden.

2. Kaldet til mission gælder i princippet alle kristne.
3. Det er ikke noget argument at sige, at præsterne og biskopperne har mere end nok med sine egne menigheder.

Weltz rejste selv til Hollandsk Guyana (kolonitidens navn for Surinam, *red.*) i Sydamerika som missionær. Han døde efter kort tid, bare 47 år gammel. Han må alligevel betragtes som en banebryder for missionstanken i luthersk ortodoks sammenhæng. Hans opofrende kærlighed og indsatsvilje kan kun beundres.

For katolsk mission var 1600-tallet i øvrigt en ekspansionstid. Et eget "missionsstyre" (*Congregatio de propaganda fide*), som skulle koordinere det ekspanderende arbejde, blev oprettet i 1622. Ikke mindst jesuitterne bidrog i denne periode til den katolske missionsekspansion.

Pietismen

Med pietismen fra sidste del af 1600-tallet slog missionstanken for alvor rødder

Pietisternes missionsfelt var den danske koloni Trankebar i Indien. I praksis var det kong Frederik 4. af Danmark-Norge, som finansierede arbejdet.

MALERI AF PETER ANKER

i luthersk sammenhæng. Philip Jakob Spener (1635-1705), pietismens far, var utvetydig klar på det punkt: Evangeliet skal forkyndes blandt alle folkeslag, indtil Jesus kommer tilbage. Han roste katolikkerne og de reformerte for deres missionsarbejde. Samtidig synes han at mene, at apostlene faktisk *havde* forkyndt evangeliet alle steder. Nu drejede det sig om på ny at forkynde Guds ord der, hvor det var blevet glemt.

August Hermann Francke (1663-1727) – pietismens mest indflydelsesrige skikkelse – fremholdt mission som et kald, enhver kristen forsamling har del i. I praksis var det kong Frederik 4. af Danmark-Norge, som finansierede pietisternes missionsarbejde. "Missionsfeltet" var den danske koloni Trankebar i Indien. Arbejdet begyndte i 1705.

Pietismens hovedsæde, Halle i Sachsen i Tyskland, blev et skolecenter for børn og unge på alle niveauer – fra børneskoleniveau til universitet med teologisk uddannelse. I alle skolerne i Halle blev missionskaldet formidlet og missionærer uddannet. Pietismen blev en skole- og missionsbevægelse, som øvede stor indflydelse.

Parallelt med pietismen opstod den strømning, vi kalder oplysningstiden eller rationalismen. Det siger sig selv, at en teologi, der fornægtede Jesu underer – ikke mindst selve opstandelsen – ikke havde meget at forkynde for folkeslagene.

I den grad oplysningsteologien gjorde indflydelse på pietismen, blev resultatet negativt. Antallet af missionærer mindskedes.

Brødremenigheden

Efter at Pietismen var godt etableret, fremstod en anden gruppe med stærk vægt på mission. De kaldte sig Brødre- menigheden, men blev også kaldt herrnhuterne. De kom oprindeligt som flygtninge fra Tjekkiet og fik lov til at slå sig ned på et gods tilhørende Grev Zinzendorf (1700-1760) i Sachsen i Tyskland. De blev organiseret som et eget fællesskab under kirken i Sachsen i 1727. Zinzendorf blev deres leder. Brødre- menigheden fik stor betydning for missionstænkningen og -indsatsen i 1700-tallet. De udsendte mange missionærer til forskellige dele af verden.

Første missionsfelt var øerne St. Thomas og St. Croix i Caribien, hvortil de to første

missionærer ankom i 1732. To år senere kom 18 nye. De forkyndte evangeliet for de afrikanske slaver i sukkerplantagerne. Mange slaver kom til tro, og menigheder blev oprettet.

Samtidig mødte missionærerne stor modstand fra de hvide plantageejere. Og mange bukkede under for sygdom. Ikke få døde, før de var ordentligt i gang med arbejdet. Af de første grupper, som ankom i 1732-1734, døde halvdelen efter kort tid.

En af de første missionærer blev fængslet af koloniens guvernør, fordi han havde foretaget vielse af en missionær og en mulat. Men uden for fængselsvinduet samlede der sig stadig slaver, som han forkyndte for og vejledte.

Man kan ikke andet end beundre den indsatsvilje, de herrnhutiske missionærer udviste.

Missionselskaber blev dannet

I slutningen af 1700-tallet opstod nye strømninger i åndslivet. Ledende tænkere vendte ryggen til den kolde oplysningsrationalisme. Kristen mission oplevede et nyt løft. Det var i denne periode, de første moderne missionselskaber blev oprettet. Det begyndte i England med baptisten

Brødreneheden fik stor betydning for missionstænkningen og -indsatsen i 1700-tallet. Deres første missionsfelter var St. Thomas og St. Croix i Caribien, hvor missionærer forkyndte evangeliet for de afrikanske slaver i sukkerplantagerne.

William Carey (1761-1834).

Igen blev spørgsmålet om missionsbefalingens gyldighed efter apostlenes tid rejst. Selv om nogle stadig mente, at der ikke længere var behov for verdensmission, argumenterede Carey overbevisende for, at missionskaldet gælder alle kristne, indtil Jesus kommer tilbage.

Ved overgangen til 1800-tallet blev der i England oprettet en række missionselskaber, først *Baptist Missionary Society* (1792). Carey var deres første missionær. Han virkede i Indien. I denne periode kom det definitive gennembrud for verdensmissionen inden for protestantismen.

I Tyskland var der omkring overgangen til 1800-tallet stadig kun to missionscentre – Herrnhut og Halle. Herrnhuterne lod sig ikke påvirke af rationalismen. Missionen i Halle var derimod i færd med at dø. Rationalismen slukkede missionsgløden. Kun få meldte sig til tjeneste.

Men i løbet af de første tredive år af 1800-tallet vendte udviklingen – ikke mindst under påvirkning fra England. Til forskel fra den lutherske ortodoksi var den konservative lutherdom i 1800-tallet ikke negativ over for mission.⁴

Wilhelm Löhe (1808-1872; talsmand for missionsagen) og flere af de ny-konservative lutherske teologer mente – i lighed med ortodoksien – at apostlene forkyndte evangeliet for alle folkeslag. Men de drog *ikke* den konklusion, at

missionsarbejdet dermed var fuldført. Guds universelle frelsesvilje indebærer, at *evangeliet må forkyndes, til Jesus kommer tilbage*.

Rationalismens tilbagegang og død og den teologisk konservative vending – sammen med missionsimpulserne fra England – medførte et nyt løft af evangelisk luthersk missionsvirksomhed.

Missionsbefalingen gælder stadig

Dermed er de spørgsmål, som blev rejst i indledningen, besvaret oversigtsmæssigt: Gennem hele kirkehistorien – til langt ind i 1800-tallet – fandtes der grupperinger, der mente, at apostlene faktisk forkyndte evangeliet for alle folkeslag.

Men efter ortodoksiens tid (1600-tallet) var der praktisk talt ingen, der drog den konklusion, at missionskaldet derfor *ikke* skulle gælde længere – at det *kun* gjaldt apostlene. Selv de, der mente, at apostlene virkelig *nåede* alle folkeslag med deres forkyndelse, hævdede altså samtidigt, at missionskaldet blev givet til hele Guds folk og fortsat gælder indtil tidernes ende (sml. Wilhelm Löhe).

I dag er der næppe nogen, som tænker den tanke, at apostlene dækkede hele jorden med evangeliet. Missionsbefalingen udfordrer os fortsat, indtil Jesus kommer igen. ■

- 1 Jan-Martin Berentsen: *Teologi og misjon*, Ny Luther Forlag 1990, s. 16-19
- 2 Ibid., s. 19
- 3 Ibid., s. 21-22
- 4 Ibid., s. 95

GODT SAGT

Hvad vil der mon ske i det 21. århundrede? Jeg er ikke profet og heller ikke søn af en profet, men jeg skal fortælle, hvad der vil ske, hvis Jesus ikke kommer tilbage inden: Verden vil fortsætte med at blive både bedre og værre. Evangeliet vil have fremgang, og det vil modstanden også ... Der vil være en mægtig indhøstning sideløbende med en mægtig forfølgelse.

D. A. CARSON

TEMA

Jesus Kristus er for dig

AF NANNA DUE NOER

Nanna Due Noer, f. 1986

Sygeplejerske

nannanoer@gmail.com

1.
Jeg, sku' jeg gå ud
og fortælle om dig, når jeg selv tvivler, Gud?
Mig, hvordan sku' jeg
vær' et vidne om dig,
når jeg ik' kan finde vej?

Barn, nu må du huske;
Det er mig, der viser vej,
og mig, der tager ansvar,
og mit barn, jeg bærer dig.
Det er godt nok dine fødder,
men mine skridt, du ta'r.
Nok er det din mund, der taler,
men med ord fra Gud, din far.

Gå, løb, tag i glæde ud.
Døb, lær, gå på Herrens bud.
Løftet er til dig:
Jeg er med dig på din vej.
Jesus Kristus er for dig!

2.
Jeg, hvis bar' jeg ku'
bruge øjeblikket og vidne om dig nu.
Jeg, hvis bar' jeg var
mer' frimodig, mere sikker, klar med svar.

Barn, hvis jeg ku' bruge
en, der tvivled', slog ihjel,
så kan jeg også bruge
netop dig alligevel.
Tomme, magtesløse hænder
kan jeg forme, fylde i
med min nåde, kraft og styrke.
Alt formår du på min sti.

3.
Jeg, hvem er jeg,
at jeg må bane vej for kongen – tjene dig?
Jeg, hvorfor en,
som er fuld af fejl og langt fra ny og ren?

Barn, du er en synder,
derfor gik jeg korsets vej,
fordi jeg gerne ville have evigt liv med dig.
Åh, hvor ville jeg dog gerne,
at din nabo, fjende, ven
så, at jeg er vej til frelsen,
for jeg kommer snart igen.

TEMA

Når Bibelen finder vej til Cambodja

AF HENRIK BORCH JACOBSEN

Der er mange muligheder og udfordringer ved at engagere sig i et missionssamarbejde i et land som Cambodja.

Det er spændende at være vidne til, at Guds universelle ord slår rod i nye folkeslag og kulturer. Det oplever vi fx i Cambodja i disse år.

I den forbindelse er det værd at lægge mærke til, hvordan nye kristne cambodjanere hører, læser og anvender Bibelen. Og det rejser spørgsmålet: Hvad indebærer det for vores tilgang til missionssamarbejdet i Cambodja?

Kuntheas tilgang til Bibelen

Lad mig præsentere jer for Kunthea, som jeg har stillet nogle spørgsmål om bibelbrug.

Hun blev omvendt i den landsby, hun voksede op i – via den lokale præst. Hun beskriver selv, at hun havde en modstand mod Jesus, men at den forsvandt i mødet med præstens budskab.

Præsten bad hende senere om at skrive Bibelen af, fra begyndelsen til slutningen. Det gjorde hun så sammen med sin søster. Som belønning for deres arbejde med at skrive Bibelen af fik Kunthea og hendes søster hver en ko. De kom fra en meget fattig familie, så det var en

stor belønning.

Især Ordsprogenes Bog fandt Kunthea stor opmuntring i. Hendes erfaring er, at Matthæusevangeliet er velegnet, når evangeliet og Jesu person skal forklares til hendes landsmænd, der ikke har hørt evangeliet. Hun nævner også Johannesevangeliet 3,16 som et godt vers i den sammenhæng. I forhold til frelsen i Kristus fremhæver hun Romerbrevet 8,1-2: "Så er der da nu ingen fordømmelse for dem, som er i Kristus Jesus. For livets ånds lov har i Kristus Jesus befriet mig fra syndens og dødens lov."

Hun synes, det er vigtigt, at også andre khmerrer¹ læser i hele Bibelen. Det er i øvrigt et råd, hun selv har fået af sin præst. "Hvis man kun kender en del af Bibelen, er det ikke nok, men hvis man læser, vil Gud forklare sig for os," siger hun.

De bibelske fortællinger holder hun meget af. Ikke mindst er hun virkelig glad for få *fortalt* om personerne fra GT og deres historie. Abel, Abraham, Moses og Job er nogle af dem, hun nævner.

Kunthea har i øvrigt boet på LM's kollegie i

Henrik Borch Jacobsen,
f. 1981

Missionær for LM i Cambodja
hbj@dml.dk

FOTO: JACOBSEN

De fleste cambodjanere kan læse, men skriftsproget er tungt for dem. Derfor læner de sig meget op ad nogle, der kan "udlægge" teksten for dem. Man læser altså i fællesskab.

Siem Reap. Her bor 40 unge mennesker, mens de tager deres uddannelse. Og her møder de kristen forkyndelse og kristent fællesskab. Nu er hun flyttet til Battambang, hvor hun arbejder på at starte LM's næste kollegie op.

Behov for læsefællesskaber

Det skal bemærkes – som baggrund for at forstå bl.a. Kuntheas beretning – at det cambodjanske folk ikke er et læsende folk.

De har stor respekt for undervisning, og en lærer vil altid blive mødt med stor respekt. Men de sætter sig ikke ned og læser bøger som i andre kulturer. Det er meget usædvanligt at læse for sig selv. Når man læser, er det i en social eller mere formel sammenhæng, fx i en undervisningssituation eller i en lille flok.

Der er tale om en stærk mundtlig kultur, hvor det at høre fortællinger bliver mødt med stor glæde, som Kunthea også nævner.

De fleste cambodjanere kan læse, men

skriftsproget er tungt for dem. Derfor læner de sig meget op ad nogle, der kan "udlægge" teksten for dem. Man læser altså i fællesskab.

Det er både en mulighed og en udfordring, når det gælder at udbrede Bibelens budskab i Cambodja.

Ved et indgå i de læsefællesskaber, der er i kristne sammenhænge, kan udenlandske – men især også Cambodjanske præster – udbrede evangeliet om Kristus.

Det kan ske både ved at bruge Bibelen alene, men også igennem de materialer, der bliver trykt flere og flere af på khmer-sproget. Men den store udfordring for udenlandske missionærer og cambodjanske præster er at få folk til at bruge disse materialer, så de får indflydelse på cambodjanske kristne.

Præget af borgerkrig og fattigdom

Der er i det hele taget mange muligheder og udfordringer ved at engagere sig i et missions-

arbejde i et land som Cambodja.

Det er værd at bemærke, at Cambodja er præget af helt andre forhold, end vi er i Danmark. Det afspejler sig i menneskers motivation for at søge kristendommen, men også i missionsorganisationers arbejdsmetode.

Borgerkrigen (1975-1979) og fattigdom gør ifølge den schweiziske missionsteolog Tobias Brandner, at mange i Cambodja lever i angst og undertrykkelse, og samtidig kan kristendommen opleves som en smutvej til den globaliserede verden, som giver muligheder og resurser. Cambodja er bagud i den økonomiske udvikling i forhold til de omkringliggende lande, og stort set alle cambodjanere ønsker at kunne klare sig bedre uddannelsesmæssigt og økonomisk.

Nye kristne oplever desuden presset fra buddhismen og familiens forventning til, at man deltager i ritualerne i hjemmet, især ved højtidene. Det kan være svært for dem at håndtere.

Faldgruber og fokus

Det er derfor en vanskelig kunst at vise sådan et folk den tiltrængte respekt og både møde dem med konkret hjælp her i tiden og pege på den hjælp, der er evig.

Brandner beskriver i en forskningsartikel den voldsomme udvikling, der sker i Cambodja via udenlandske missionsorganisationer.² Igen gennem interviews med cambodjanere beskriver han meget skarpt det cambodjanske kirkelandskab og alle de forskellige aktiviteter, der præger Cambodjansk kirkeliv.

En af Brandners informanter udtaler: "Folk havde lidt meget. De havde set meget vold. Det var, som om deres hjerter var i fangenskab. De levede stadigvæk i angst for De Røde Khmerer. De havde et stort behov for Gud og var i stor materiel nød. Men organisationerne forstod ikke, at folket havde brug for at udvikle eller hele sig selv. De (organisationerne) ønskede at lave udvikling på deres vegne. De ville udvikle for dem. Men når projektet er væk, er alt væk. Der er ingen bæredygtighed."³

Forrest McPhail, en amerikansk missionær, har også set mange af faldgruberne, der kan

være i pionermission. Han har i mange år arbejdet med at sprede evangeliet i fattige områder i Cambodja.

Han mener, der er brug for at indsnævre sit fokus på, hvad der er kirkens primære opgave (et *ekkesiologisk minimum*) i de unåde og fattige områder.

Ligesom der skal fire pæle til at holde et cambodjansk pælehus over vandet, når oversvømmelserne kommer, har kirken ifølge McPhail fire søjler: Apostlenes lære, fællesskab, nadver og bøn. Alle disse ting er fælles aktiviteter, og ud fra dem skal der undervises i Guds ord.⁴

For min egen del vil jeg gerne understrege, at diakonale tilbud og projekter naturligvis kan have sin berettigelse i Cambodja, men i sidste ende er det Guds ord og mødet med det, der kan ændre menneskers liv. Dette kan så konkret ske igennem gode diakonale projekter, hvor Guds ord bliver forkyndt.

Bibelens budskab kan slå igennem

Til sidst vil jeg tilføje et eksempel på, at Gud tilsyneladende har mange veje til at sprede sit evangelium.

Jeg mødte en kvinde igennem en præst, der arbejder i Pühr. Hun havde meget voldsomt afvist en anden præst, der havde præsenteret evangeliet for hende. Hun havde været voldelig og slået ud efter præsten med en pind.

Efter hun blev kristen, lærte hun sig selv at læse. Det skete gennem noget, der kan betegnes som et sprogmirakel. Hun lærte nemlig at læse Bibelen på vietnamesisk, som er et helt andet skriftsprog end khmer. Hun fik ingen hjælp til at lære at læse i dette forløb, men lærte det selv, hvilket må siges at være usædvanligt.

Denne kvinde er i dag aktiv i evangelisation og spreder evangeliet i landsbyer sammen med en præst, LM er i kontakt med. Sådan kan det også gå.

Kunthea og kvinden fra Pühr viser, at Bibelens budskab faktisk kan slå igennem i en kultur, hvor det at læse er vanskeligt. Gennem bibelfortællinger og andre menneskers vidnesbyrd om Kristus spreder glæden og muligheden for at forstå evangeliet sig. ■

Kunthea og kvinden fra Pühr viser, at Bibelens budskab faktisk kan slå igennem i en kultur, hvor det at læse er vanskeligt

- 1 Betegnelse for en asiatisk befolkningsgruppe, der primært bor i Cambodja. 90 % af cambodjanerne tilhører khmerfolket.
- 2 Tobias Brandner: *Emerging Christianity in Cambodia: People Movement to Christ or Playground for Global Christianity*, International Bulletin of Mission Research, Vol 44, 2020
- 3 Ibid., s. 284-285.
- 4 Forrest McPhail: *Pioneer Missions. Meet the Challenges, Share the Blessings*, 2014, s. 68-69.

TEMA

Dansk lutheraner i international mission

AF REIDAR PUGGAARD POULSEN

Det er naivt at tro, at man er i stand til at gå ind i et missionsarbejde med en renvasket tavle.

Reidar Puggaard Poulsen,
f. 1975

Frimenighedspræst i
Nordvestkirken
Tidl. missionskonsulent i LM
rpp@dml.dk

Er der særlige lutherske svar på, hvorfor og hvordan vi skal drive mission? Og hvordan kan vi fra en dansk og luthersk sammenhæng indgå i et internationalt missions-samarbejde – både med de kirker og organisationer, der er lutherske, og dem, der ikke opfatter sig sådan?

Jeg vil i denne artikel forsøge at omsætte egne erfaringer fra det konkrete møde med forskellige samarbejdsorganisationer til en række pointer og påstande til refleksion, inspiration og modsigelse.

For en hammer ser alt ud som søm

Min erfaring er, at der er lige så mange meninger om, hvordan man i et bestemt arbejdsområde skal drive mission, som der er organisationer og missionærer.

Forskellige missionskonsulenter og missionæ-

rer finder frem til nogle lokalt tilpassede og – efter egen opfattelse – meget kulturfølsomme arbejdsformer og metoder. Disse minder ofte i meget høj grad om og passer til deres egen baggrund, personlighed, præferencer og temperament. Det er forventeligt.

Har man som håndværker en hammer og en fukssvans i værktøjskassen, vil man være opmærksom på, hvad man kan udrette med netop disse værktøjer, og man vil ganske enkelt føle sig mest effektiv, når der hamres og saves. Kunderne vil komme og efterspørge netop hammer- og savearbejde.

Tilsvarende vil en missionær med erfaring fra medier se de store muligheder for via medier at forkynde evangeliet. En anden peger entydigt på café- og gadeevangelisation som vejen frem. En påpeger, at der i kulturen og religiøsitet i landet er en respekt for det højtidelige, litur-

Det bedste er at være åben om ens konfessionelle baggrund og bringe den i spil

gisk anlagte og derfor er det aspekt meget væsentligt i den kulturelt tilpassede gudstjenesteform, mens en anden stik modsat peger på, at det hverdagsnære og almene er afgørende for at forkynde evangeliet i den kultur.

Missionærer vil ofte også finde lokale kristne, der bekræfter deres vurdering, fordi man naturligt får kontakt – og svinger bedst – med personer med lignende temperament og vurderinger.

Vent ikke med at gå i gang

Fra min side er dette en konstaterende vurdering – ikke en kritik. Man må vælge at arbejde ud fra den, man er, og med den kulturelle bagage, man har.

Analysen af den lokale kultur er vigtig. Man må bruge tid på den slags overvejelser, men aldrig lade frygten for kulturimperialisme lamme arbejdet. Man undgår det alligevel aldrig helt. Har man ”en hammer og en fukssvans” med, så skal man gå i gang med at bruge de værktøjer.

Nogle enkeltpersoner eller mindre grupper har nogle fikse, ensidige ideer. De hævder, at alle andre tager fejl, og at deres egen metode er den eneste rigtige. Den slags bør kritiseres. Man må vælge ud fra, hvad man selv er overbevist om, der tjener sagen bedst og er sund fornuft. Samtidig må man bare være åben for at ændre metode og have en sund selvkritik og vilje til at samarbejde.

Luther flytter med – og det må han gerne

Det handler også om den konfessionelle baggrund. Det bedste er at være åben

om ens konfessionelle baggrund og bringe den i spil.

Nogle hævder ganske vist, at det bedste er, at man lægger sin kirkelige baggrund til side, fordi idealet er, at de nye kristne i det samfund, man arbejder i, skal have mulighed for selv at finde frem til, hvordan kristentroen skal praktiseres og udledes i den pågældende kultur: ”Giv dem Bibelen, og lad dem finde deres egen teologiske afklaring,” lyder idealet.

Og ja, der er ikke tvivl om, at lokale kristne i langt højere grad end tilreisende missionærer forstår den kultur, de er vokset op i, og det er en ydmyg og fornuftig tilgang til de lokale kristnes teologiske afklaring.

Men det kan samtidig være en dybt naiv tilgang til processen uden realitetssans.

For det første er det naivt at tro, at man selv som missionær eller missionsorganisation er i stand til at begynde et arbejde med en renvasket tavle. På godt og ondt bringer man sin baggrund med sig ind i arbejdet. Hvis man bilder sig selv eller andre ind, at man kan gå upåvirket eller upåvirkende ind i processen, så er det i bedste fald naivt og i værste fald uhæderligt.

Vi må stå ved vores konfessionelle, kulturelle og sociale baggrund over for os selv og sætte ord på det over for lokale kristne og samarbejdspartnere. Ikke for at presse dem til at overtage vores teologiske overbevisning, men i hæderlig genemsigtighed.

Det samme gælder de konflikter, der vitterligt er mellem forskellige konfessioner. Læg dem åbent og redeligt frem.

Konflikterne skal ikke tabuiseres.

Når det er sagt, bør det nævnes, at vi med lige så stor tydelighed i ord og handling må demonstrere enheden.

Eftersom der kun er én Kristus i denne verden, er der også kun én kirke. Medmindre man frakender de øvrige samarbejdspartnere kristennavnet, har man pligt til at demonstrere enheden med dem. Kristus er én; derfor er kirken én. Netop de konfessionelle uenigheder giver anledning til at demonstrere enheden trods forskellene.

Påvirkning med respekt

For det andet er det naivt at tro, at nye kristne kan nå til teologisk afklaring i et teologisk/kirkeligt vakuum. Det allestedsnærværende internet, migrationer, besøg og rejser vil påvirke i forskellige retninger. Igen skaber åbenhed om forskelle og egen teologisk overbevisning grobund for oplyste teologiske vurderinger og samtaler.

Der er en åbenlys fare for, at danske/vestlige missionærer, der kommer med stærk økonomi, teologisk uddannelse og velfungerende organisationer i ryggen, kan lægge et usundt pres på de nye kristne.

Derfor er begrebsparret *intimisering* – *desertering* også relevant i denne sammenhæng, sådan som Carsten Hjorth Pedersen beskriver det i bogen *Påvirk med respekt* (LogosMedia/Credo, 2020). Faren for at intimisere – dvs. overskride andres grænse og konstant presse for at påvirke i en bestemt retning – er helt åbenlys. Men faren for at desertere – dvs. svigte ved ikke at ville påvirke i sund retning – kan være lige så stor, ikke mindst i vores relativistisk prægede tid.

Som missionærer og missionsorganisationer skal vi turde være til stede som dem, vi er. Vi skal ville og turde påvirke med respekt. Vi skal turde konfrontere på en sund måde i stedet for at intimisere.

Lego kan bruges til at bygge utallige forskellige former med forskellige funktioner. Men så længe det er bygget af Legoklodser, vil det være Lego-konstruktioner.

Forkyndelsen – med Guds ord som byggelement – kan på samme måde gennemføres i mange forskellige sammenhænge og former.

Og vi skal samtidig huske at trække os tilbage på en sund måde i stedet for bare at desertere.

Mener vi, at den lutherske retfærdiggørelseslære er en sand fortolkning af Bibelen, så skal vi ville og turde påvirke i den retning. Hæderlig gennemsigtighed om, at det er, hvad man vil, er netop udtryk for respekt.

Kirke i en tredje kultur

Det er et sundt mål, at den kirke, vi samarbejder med i et missionsland, skal være selv-understøttende, selv-udbredende, selv-teologiserende og selv-ledende – også kaldet "indigenous" (indfødt).

Strategierne frem mod det mål kan være ganske forskellige. En kirke skal være lokalt tilpasset. Samtidig er det nødvendigt at opfatte kirken som fremmed for den lokale kultur.

Det er der en *teologisk* begrundelse for. Med evangeliets udbredelse er der nemlig forhold i den lokale kultur, der skal konfronteres. Evangeliet opstår ikke inde fra menneskers hjerte/kulturen, men må forkyndes udefra, og det fører nogle ændringer med sig.

Den lokale/nationale kirke er også fremmed i forhold til den lokale kultur, fordi den samtidig med at være lokal er en del af den hellige, almindelige globale kirke. Guds rige er med Kristi komme brudt frem i verden, og enhver lokal/national kirke er en del af dette globale rige.

Den er hverken kun lokal eller kun global, men begge dele.

Der er også en mere *sociologisk* årsag til, at kirken er fremmed for den lokale kultur. Børn, der vokser op midt imellem to kulturer, kalder vi Third Culture Kids (TCK). De lever i to forskellige kulturer, men er ikke indfødte i hverken den ene eller den anden. De er derimod indfødte i en tredje kultur, der befinder sig midt imellem to kulturer. Sådan bør vi også betragte enhver lokal kirke.

Der dannes også globale kristne kulturer, som de lokale kirker på godt og ondt bliver en del af. Det sker fx på baggrund af de relationer og påvirkninger på kryds af tværs af nationer, der sker via internet/medier, besøg og immigration. En lokal kirke vil derfor også kulturelt set blive en del af en tredje kirkelig kultur.

Ikke stå på sidelinjen

Den virkelighed bør præge, hvordan vi agerer som missionsorganisationer og missionærer i forhold til lokale kirker. Nogle missionærer forestiller sig, at de er fremmedelementer i den lokale kirke og stiller sig derfor bevidst eller ubevidst ud på sidelinjen.

Jeg vil gerne – med Third Culture Church-tænkningen in mente – anbefale, at missionærer bliver medlemmer og opfatter sig som fuldgyldige (indfødte) medlemmer af den lokale

Det afgørende er, om det, vi gør, fører til, at Guds ord forkyndes rent – uanset hvilken kultur og hvilket samfund vi forholder os til

kirke, selvom hudfarve, tøjstil og sprogvanskeligheder peger i en helt anden retning. Jeg anbefaler, at vi forfølger en strategi, der går ud på at danne ”indfødte” kirker. Kirken må gro frem lokalt, men missionæren må samtidig regne sig selv med som lokal/indfødt. Ikke som lokal/indfødt i kulturen, men i kirken.

Den lutherske Legoklod

I skriftet *Om koncilierne og kirken* opremser Martin Luther kirkens syv hovedkendetegn: Guds ord, dåben, nadveren, nøglemagten (skriftemålet/absolutionen), de kirkelige embeder, bønner og korsset (modgang og lidelse).

Guds Ord er det helt grundlæggende kendetegn. De efterfølgende er forskellige udgaver af Guds Ord eller følger af, at det forkyndes.

I tillid til, at Guds ord aldrig vender tomt tilbage, kan vi sammen med Luther være sikre på, kirken er dér, hvor Guds ord forkyndes ret. Vi kan anvende den samme sandhed, når vi skal afgøre, hvilken strategi, metode og plan vi skal følge eller benytte i både nationalt og internationalt missionsarbejde. Det afgørende er, om det, vi gør, fører til, at Guds ord forkyndes rent – uanset hvilken kultur og hvilket samfund vi forholder os til.

Forkyndelsen af Guds ord er det grundlæggende byggeelement, vi skal bruge for at være sikre på, at det er Kristi kirke, der bygges.

Guds ord er et byggeelement, der er muligt at anvende i mange forskellige konstruktioner. Seks Legoklodser kan i deres grundform (2x4) kombineres på næsten en milliard forskellige måder (ifølge math.ku.dk), og Lego bruges til at bygge utallige forskellige former med forskellige funktioner. Men så længe det er bygget af Legoklodser, vil det være Lego-konstruktioner. Forkyndelsen – med Guds ord som byggeelement – kan på samme måde gennemføres i mange forskellige sammenhænge og former.

Set fra et luthersk synspunkt er det væsentlige, at ordet forkyndes, og så længe forkyndelsen af Guds ord er grundelement, kan vi være sikre på, at det er Guds rige, der bygges.

Luthersk, pragmatisk og handlingsorienteret

Dette lutherske udgangspunkt med Guds Ords rette forkyndelse som styrende for metode- og strategivalg giver os mulighed for en pragmatisk og handlingsorienteret tilgang til mission. Vi må tro på Guds ords iboende virkekraft.

Derfor kan vi med frimodighed gå i gang med at forkynde Guds ord – som dem, vi er, og så godt, det nu kan lade sig gøre med de redskaber, vi har.

Vi kan frimodigt stå ved vores lutherske overbevisning, så vi både vil og tør påvirke kirken med respekt. Den kirke, som både er lokal og global, og som vi er fuldgyldige medlemmer af. ■

Artiklen er en bearbejdet udgave af en artikel fra emissio.net, årg. 2017

HORISONT

SPALTEN, HVOR REDAKTIONENS MEDLEMMER VIL FORSØGE AT SÆTTE AKTUELLE OG PRINCIPIELLE FORHOLD IND I EN STØRRE SAMMENHÆNG.

Hvem gemmer sig bag hjelmen?

På streamingtjenesten Disney+ har jeg set serien *The Mandalorian*. Det er en science fiction-serie, der foregår i Star Wars-universet. Det mest interessante ved serien er, at hovedpersonen, Mando, konstant bærer en hjelm, der skjuler hele hans ansigt.

Jeg konstaterede hurtigt, at selvom Mando tydeligvis var både hovedperson og helt, så havde jeg svært ved at holde med ham og endnu sværere ved at holde af ham. Det var ikke pga. hans ageren, sprog eller karakter, men udelukkende fordi jeg ikke kunne se hans ansigt. Jeg tvivlede på hans motiver og stolede ikke rigtig på ham. Det var ret interessant og satte nogle tanker i gang hos mig.

Når et menneske bærer en maske, jeg ikke kan tolke eller afkode, gør det noget ved, hvordan jeg lytter til vedkommende, og det gør noget ved min tillid til personen. Det gør mig usikker.

Det oplever mange af os i det offentlige rum, hvor vi for tiden alle bærer mundbind, der

i de fleste tilfælde skjuler det meste af ansigtet. Ikke nok med at det gør det sværere at høre, hvad andre siger; det gør det også sværere at aflæse og for den sags skyld genkende mennesker. Det gør os i mange tilfælde forsigtige og distancerede over for hinanden.

Vi bærer dog ikke kun fysiske masker (og hjelme), men også sociale masker. Det gælder også i menighedssammenhæng. Når vi taler med vores kristne brødre og søstre, når vi deler et vidnesbyrd, leder et møde eller en gudstjeneste, holder en prædiken osv.

De forskellige situationer kræver forskellige masker. De fleste af os tager masken på helt naturligt uden at tænke over det. Men jævnt før min indledning er det vigtigt, at vores maske ikke skjuler os fuldstændig. For hvis de, der lytter til os, ikke kan se et menneske bag masken, vil det have indflydelse på, hvordan de lytter til os.

Vi behøver ikke udlevere os selv og være fuldstændig gennemsigtige. Det afgørende er

Det er vigtigt, at vores maske ikke skjuler os fuldstændig

bare, at vi er ærlige. Som en klog bror i Herren flere gange har sagt: "Man behøver ikke sige alt, hvad der er sandt, men alt, hvad man siger, skal være sandt." På samme måde med vores masker: Det er ikke nødvendigt, at vi viser alt, slet ikke, men det er vigtigt, at det, vi viser, er sandt.

"Kom, som du er – og bliv som os!" hørte jeg engang en sige som en stikpille til LM'eres tilgang til andre. Er det sådan, det er? Hvordan er det i den menighed, hvor du kommer? Er der plads til dem, der stikker ud? Er der plads til, at man kan være den, man er? Er der en kultur, hvor folk tør vise lidt af sig selv – både ved kaffesnakken, men også når man siger noget til de frie vidnesbyrd, er mødeleder eller prædikant?

Vi skal ikke være ens. Vi skal heller ikke udlevere os selv, men vi skal turde være os selv og lade andre se noget af, hvem vi virkelig er. Vi er skrøbelige "lerkar", der midt i det skrøbelige har en stor "skat" (2 Kor 4,7). Når vi ikke poleterer revnerne væk, giver det os bedre mulighed for at holde af hinanden og hjælpe hinanden. Og det hjælper os til at få øje på "skatten" i fællesskabet.

Steffen Juul Pedersen

Hvis ikke vi gør os umage med vores arbejde, er vi dårlige tjenere for Gud og for de mennesker, vores arbejde vedrører

Ambitioner!?

Hverdagen byder på rutiner, opgaver og ansvar. Alt sammen i et mønster af genkendelighed, som giver forudsigelighed. Hverdagen er en trykramme at leve i.

Men lige så forudsigelig hverdagen kan være, lige så forudsigelig er travlheden hos mange. På godt og ondt. Det er fedt at skulle noget, at være noget. Men det kan også være opslidende, for man kan også have for travlt! Jeg tror ikke, der gemmer sig meget velsignelse i den fortravlede og forjagede hverdag. Men sandheden er, at balancen er svær at finde.

Jeg finder stor glæde i hverdagens arbejde og ansvar, i at dygtiggøre mig på mit arbejde og tjene Gud i den opgave, jeg har fået der. Jeg er også småbørnsmor. Og så kan man jo overveje: Kan man som kristen – som småbørnsforælder og kvinde – drømme om en karriere? Have ambitioner på sit arbejde? Eller ender man med at lande i det fortravlede og forjagede liv, som slider for hårdt på en selv og ens familie?

Ikke alle trives med at gå hjemme, og så kan det være et bedre alternativ at forsøge at finde en balance mellem arbejde, familie, menighed og andre ting.

I sommers hørte jeg en prædiken, som frustrerede mig og satte en del tanker i gang. Det var ellers en god prædiken om, at vi skal leve med Guds ords vejledning, ligegyldigt hvad vi laver. Og en advarsel mod rigdom; vi skal ikke stræbe efter rigdom, men efter at være rige hos Gud.

Det frustrerende ved denne prædiken var to ting. For det første blev arbejde og rigdom sidestillet, så formålet med arbejdet reduceredes til penge, og et ønske om at arbejde meget blev identisk med "kærlighed til penge". For det andet blev der sagt, at "ingen børnefamilier bør have mere end 150 % arbejde tilsammen."

Min indvending er: Det at arbejde handler ikke kun om penge. At passe sit arbejde og gøre det godt handler også om at tjene Gud. Vi skal ikke stræbe efter rigdom, men vi skal

følge Guds kald.

Vi er ikke kaldet til at leve livet ens, ej heller familielivet. Så når mange helt fravælger arbejde, mens børnene er små, er det rigtig godt – og en vigtig prioritering. Men vi må ikke generalisere, så det bliver den eneste "rigtige" måde at være børnefamilie på. Der er ingen tvivl om, at for mange vil maks. 150 % arbejde tilsammen være en ideel løsning. Men ikke nødvendigvis for alle.

Jeg drømmer om at blive en dygtig kirurg, og det tager tid. Bruger jeg ikke den tid, så kommer jeg til at skade andre ved mit arbejde. Jeg kan ikke tjene Gud og mine patienter på mit arbejde uden en stor dedikation for at dygtiggøre mig. Og sådan er det med mange jobs. Hvis ikke vi gør os umage med vores arbejde, er vi dårlige tjenere for Gud og for de mennesker, vores arbejde vedrører.

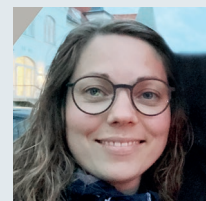
Hverdagens velsignelse findes i at leve hverdagen med Gud. At vi lever med Guds ords vejledning. Men vi må

ikke forsimpler denne formaning til en bestemt opskrift på familielivet. Vi skal også turde tale om at have ambitioner i vores job og fag – og om, hvordan vi tjener Gud med dem.

Vi må ikke forenkle advarselen mod rigdom til, at så skal vi lade være med at tjene penge. Vi skal derimod udfordre hinanden på, hvordan vi forvalter de penge, vi tjener.

Hverdagens balance er ikke let. Men hverdagen rummer fortsat megen velsignelse.

Helene Schou Andersen

FOR TROEN

Udfordringer til bibelbrug og kristen livsstil

VIGTIGE POINTER I APOSTLENES GERNINGER

AF BØRGE HAAHR ANDERSEN

Menighedens kærlighed til alle suger mennesker til sig. Samtidig er dens forkyndelse så udfordrende, at den fører til modstand og indimellem forfølgelse.

DETTE ER DEN TREDJE OG SIDSTE ARTIKEL I EN SERIE, DER VIL GIVE HJÆLP TIL AT ÅBNE OG ANVENDE BOGEN APOSTLENES GERNINGER.

I min første artikel om Apostlenes Gerninger (4/2020) skrev jeg om, hvad dette skrift har gjort ved mig og haft af personlig betydning for mig. I næste artikel (5/2020) tog jeg fat i nogle udfordrende spørgsmål om, hvordan vi kan anvende Apostlenes Gerninger i dag. I denne sidste artikel i serien vil jeg gerne betone nogle vigtige teologiske pointer, som tydeliggør, hvorfor Gud har villet have dette skrift med i den skriftsamling, som er kirkens fundament og kraftkilde over hele verden.

1. GT's betydning

Først vil jeg fremhæve, hvad Det gamle Testamente (GT) betyder for den første menighed og for alle kristne menigheder af jøder eller ikke-jøder. Der er gengivet ti kortere eller længere taler i Apostlenes Gerninger – tre af Peter, en af Stefanus og seks af Paulus. Mange af talerne er

holdt til jøder, men andre er talt til højtuddannede grækere, hedenske herskere og nogle, som absolut ikke anerkender GT som helligskrift.

Apostlenes Gerninger skildrer, hvordan evangeliet spreder sig til jøder, der er samlet i Jerusalem, senere til samaritanere, senere gudfrygtige hedninger, der står tæt på den jødiske tro, og videre ud til nye folkegrupper, indtil Paulus til sidst forkynder evangeliet for hedninger i verdenshovedstaden Rom.

Dermed opfyldes det, som Gud i GT har forkyndt gennem profeterne: I de sidste dage skal der ske en omfattende åndsudgydelse, og Guds rige skal spredes ud over det jødiske folks grænser til alle folkeslag (fx ApG 2,17ff).

Evangelierne skildrer, hvad der allerede er gået i opfyldelse af det, som er forudsagt i GT. Det ses især i Matthæusevangeliet, hvor der igen og igen står: ”Dette skete, for at det skulle gå i op-

fyldelse, som er talt ved profeten ...” Men også Apostlenes Gerninger er en opfyldelse af GT.

Gud havde i sin evige frelsesplan lagt det sådan til rette, at GT skulle være forberedelsestiden, og at Jesu komme og de afsluttende påskebegivenheder skulle være tidens fylde og historiens midtpunkt. Men dernæst skulle der komme en fase i historien, hvor skellet mellem jøde og hedning skulle brydes ned, så mennesker fra alle folkeslag skulle inddrages i Guds evige plan om at redde en fortabt menneskehed.

Vi lever i en tid og kultur, som har et kritisk syn på GT: Det er fuldt af krig og vold, og gudsforståelsen ligner noget af det, vi kender fra den krigeriske islam. Fremtrædende teologer bekræfter dette syn og betoner, at GT kan være en udmærket baggrund for at forstå NT, men det er forkert at læse GT-tekster i gudstjenesten, fordi det giver et indtryk af, at GT har samme centrale betydning som NT. Helst skulle man undgå at læse GT til gudstjenesten.

I den bibeltro del af kirkelivet er holdningen anderledes. Vi ved, at GT var Jesu og apostlenes bibel, og at der er sammenhæng mellem at tro på Bibelen og at tro på Jesus. Forhåbentlig tænker vi sådan. Men når det kommer til praksis, så er manges bibelkendskab sporadisk. Man kender Første Mosebog, en del bibelske salmer og en række afsnit fra Esajas' bog. Andre dele af GT er mere ukendte. Jeg spurgte engang en gruppe LM-prædikanter, hvor ofte de prædikede over tekster fra GT. Der var faktisk en række af de historiske, profetiske eller poetiske skrifter, hvor de sjældent eller aldrig kom.

Jeg tror, vi alle har brug for at lade os udfordre af Apostlenes Gerninger, også på dette punkt. De første kristne levede i GT, læste flittigt i bøgerne, lærte store dele udenad og brugte det flittigt i forbindelse med menighedens sammenkomster, ligesom det skete i den synagoge-gudstjeneste, der på mange måder var et forbillede for de kristne menigheders sammenkomster.

GT er ikke blot fortidige skrifter, men Gud taler i nutid til de kristne menigheder, når Skriften læses og udlægges. Stefanus var bibelkyn-dig og kunne uden forberedelse give en grundig gennemgang af bibelhistorien med en anvendelse ind i menighedens nutid. Og når Paulus

Hvis ikke vi havde et skrift, som bandt evangelierne og brevene sammen, var det svært at fange NT's indre sammenhæng

taler til hedninger med en helt anden baggrund end jøderne, så er det tanken om, at Gud er alle tings skaber og sender regn og sol også til dem, selv om de ikke har været klar over, at alt stammer fra Gud.

Alt dette er en stor udfordring til os, som dels kan blive trængt af vores samtids negative syn på GT og på den selektive brug, GT ofte har i vores egne cirkler. De første kristne og gengivelsen af ti offentlige taler i Apostlenes Gerninger udfordrer os.

2. NT's indre sammenhæng

Hvis ikke vi havde et skrift, som bandt evangelierne og brevene sammen, var det svært at fange NT's indre sammenhæng. Men nu har vi Apostlenes Gerninger, som både er en forlængelse af evangelierne og en foregribelse af brevenes indhold. Det er den anden pointe, jeg vil fremhæve.

Ny Testamente (NT) består af to dele. De fire evangeliskrifter, som udgør første del, er kernen, fordi de skildrer "tidens fylde", historiens midtpunkt. Begivenhederne omkring Jesus åbnede himlen for os, der lever i 2000 års afstand fra dem.

Den anden del af NT er de mange breve, hvor Paulus er forfatter til flere af dem. Der er meget, som evangelierne ikke skriver direkte om. De er tydelige i deres historiske beskrivelse af Jesu fødsel, liv, lidelse, død og opstandelse. De nævner også, at Jesu død er et stedfortrædende offer, og at Jesu opstandelse er et tegn på, at døden er overvundet, og at vi med krop og sjæl har del i evigt liv. Men det udfoldes og forklares ikke.

Her har vi brug for brevene. De siger ikke no-

Børge Haahr Andersen,

f. 1956

Rektor på Dansk Bibel-Institut
bha@dbi.edu

get egentlig nyt i forhold til evangelierne, men en række emner udfoldes og forklares på en måde, så det kan give os en tryk vished i, at vores evige frelse hviler på en fast grund. Jesus bruger fx kun én gang ordet "retfærdiggjort" (Luk 18,14). Men for Paulus er det et nøgleord, som indholdsbestemmer betydningen af Jesu stedfortrædende gerning. Jesus taler om pinsens tidsalder (Joh 16,13), hvor han indleder med at sige, at han har mere på hjerte, som han ikke kan lære dem nu, men at Ånden skal vejlede dem til hele sandheden. Med dette tænkes der ikke mindst på den udfoldelse af Jesu døds og opstandelses betydning, som er i brevene.

Hvis ikke vi have Apostlenes Gerninger, ville vidnesbyrdet om, at Paulus af den opstandne Kristus blev udvalgt til apostel på linje med de tolv og anerkendt af de tolv som sådan, udelukkende stå og falde med Paulus' eget vidnesbyrd i Galaterbrevet og de øvrige breve.

Men nu har vi i Apostlenes Gerninger hele den historiske beretning om Paulus, der kom ind som det sidste øjenvidne og apostel ved et direkte møde med den opstandne. Vi læser også, at apostlene og de kristne menigheder anerkender Paulus' særlige kald og mission. På den måde styrker Apostlenes Gerninger Paulus' særlige betydning og NT's indre sammenhæng.

3. Menighedens liv i verden

De første menigheders udadvendte profil er den tredje pointe, jeg vil nævne.

I løbet af få dage overgik den første kristne menighed størrelsesmæssigt den største og mest markante af de jødiske retninger i Israel, nemlig farisæerne, der var på ca. 4.000 mennesker. Den kristne menighed blev hurtigt en stor og talstærk bevægelse. Det er jo imponerende.

Som Bibelen siger: "En sår, en anden høster." Jesus såede evangeliet gennem tre år, men fik kun ganske få disciple. Men efter Jesu bortgang får en enkelt prædiken 3.000 mennesker til at omvende sig

Hvis vi bliver upopulære, fordi vi er stivsindede, gammeldags og dømmesyge og har nok i os selv, så har vi ikke forstået den udfordring, som Apostlenes Gerninger rummer

og følge Jesus. Det var en gruppe, som "havde hele folkets yndest" (ApG 2,47). De kristne var anerkendte, og der var et sug ind i det kristne fællesskab, så gruppen dag for dag blev større og større.

Det mærkelige er, at samtidig udviklede det hele sig snart til en kraftig forfølgelsestid. Lederne af Jesus-bevægelsen bliver fængslet og pisket. Stefanus har imponerende talegaver, men ender med martyriet. Ledet af Saulus bliver menighederne udsat for systematisk forfølgelse.

På den ene side er menigheden det sted, hvor kærlighed til alle, især de svage, udfoldes på en måde, så den suger mennesker til sig. På den anden side er forkyndelsen så klar og udfordrende, at den kalder på modstand og indimellem nok så brutal forfølgelse.

For mig har de første kristnes praksis givet mange udfordringer: Hvordan fremmer jeg et liv i menigheden, så vi har en diakonal og udadvendt profil? I en tid, hvor de nære relationer i familie og arbejdsliv ofte er trængte, kan omsorg, godhed og villighed til at lytte og hjælpe give menigheder en positiv profil udadtil.

Samtidig er der noget anstødeligt ved vores budskab, som kalder på omgivelsernes modstand og foragt. Vi følger en mand, der selv blev korsfæstet på grund af sin forkyndelse.

Hvis vi derimod bliver upopulære, fordi vi er stivsindede, gammeldags og dømmesyge og samtidig lukker os om os selv og har nok i os selv, så har vi ikke forstået den udfordring, som Apostlenes Gerninger rummer.

Det er en imponerende trang til at kom-

me længere ud med evangeliet, som driver de første kristne. Paulus sætter ligefrem en ære i at forkynde evangeliet på steder, hvor det ikke har lydt før (Rom 15,20). Men apostlene og de første kristne skildres også på en meget ærlig måde. Nogle gange er det faktisk forfølgelse og ikke deres lydighed mod Jesu klare ord, der får menighederne til at sprede sig ud over et stort område, så de derigennem får nye målgrupper for evangeliet.

Apostlenes Gerninger rummer trangen til at nå længere ud med evangeliet. Vi må heller aldrig slå os til ro. Selv i vores eget folk er der områder, hvor evangeliet har trange kår. Og selv der, hvor kirker og missionshuse samler talstærke forsamlinger, kan der være grupperinger, som lever uden nærkontakt med én af dem, der tror på Jesus.

4. Livet i den første kristne kirke

Den sidste udfordring og pointe, jeg vil fremhæve, drejer sig om livet indadtil i menigheden.

I min ungdom var jeg meget optaget af den form for kollektiv, som Jerusalem-menigheden levede i. Man gik over til en slags frivilligt fællesseje, hvor de nykristne solgte jord og ejendom og gav overskuddet til fællesskabet. Man levede i kollektive storfamilier, og det gjorde det muligt på en helt anden måde at være noget for de fattige i og uden for menigheden.

I min ungdom startede en række kollektiver på den politiske venstrefløj. Jeg var dybt fascineret af disse. Der skød også en del kristne kollektiver op. Nogle af disse havde Jerusalem-menigheden

FOTO: HAUXELS

som forbillede.

Jeg blev aldrig selv en del af de kristne kollektiver. Dertil var jeg nok for småborgerlig og kapitalistisk, i al fald hvis jeg spurgte mine venstreorienterede kammerater. Men jeg har forsøgt at tage udfordringen op og leve gæstfrit og gavmildt, så det materielle er kommet til at spille en underordnet rolle. Det er ikke lykkedes så godt, som jeg havde ønsket. Men jeg kan ikke læse Apostlenes Gerninger uden at rammes af udfordringen.

Det gælder også de første kristnes kærlighed til de hellige skrifter og det, at de holder fast ved apostlenes lære. At de regelmæssigt beder de bibelske bønner og personlige bønner morgen, middag og aften. Den måde, de holder fast ved fællesskabet på, har været inspiration for

mig i forholdet til det kristne fællesskab, jeg er en del af.

Apostlenes Gerninger sætter ord på de grundlæggende formaninger og skildrer samtidig levende mennesker, som omsætter disse formaninger til praksis. Indimellem med den samme skrøbelighed, som jeg kender fra mig selv og andre i dag.

Historien fortsætter

Gud har talt mange gange og på mange måder. En af måderne er gennem Apostlenes Gerninger. Den slutter midt i, at Paulus forkynder evangeliet for hedninger i Rom. Vi lever stadig i Helligåndens tidsalder. Vi skriver stadig videre på den historie, der begyndte pinsedag. Indtil Kristus kommer og fuldender sit rige i herlighed. ■

Nogle kristne kollektiver er inspireret af Jerusalem-menigheden, som levede i storfamilier, der på en særlig måde gjorde det muligt at være noget for de fattige i og uden for menigheden.

FOR TROEN

HÅBET I EN HÅBLØS TID

AF SAMUEL VIGILIUS KJØLLER-HANSEN

Vi har altid det bedste i vente, når vi lever i tro på Jesus. Det hjælper os til at begå os i denne tid.

Samuel Vigilius Kjøller-Hansen, f. 1991

Bach.theol. og stud.polit.
Samuelkh91@gmail.com

Indrømmet: Jeg er dødtræt af corona. Aflyste arrangementer. Den evige covid-19 "breaking-bjælke" på TV2. Forholdsregler alle vegne, for ikke at tale om mine tørre hænder efter uendelige mængder håndsprit eller erfaringen af mine egen dårlige ånde ved brug af mundbind.

Jeg har fået nok! Jeg længes tilbage til verden inden pressemødet den 11. marts, og ofte undgår jeg elementer i min hverdag, som minder mig om, at vi lever i en tidsalder præget af en global pandemi.

Men corona-pandemien har også fået mig til at tænke! Tænke over, hvad jeg savner, når min hverdag rives fra mig. Tænke over, hvad jeg håber på for 2021. Hvad med dig? Hvad håber du på? En del af os har sikkert en corona-vaccine højt på ønskesedlen for 2021. Og du har måske også savnet familiefesterne, ferien i Syden eller sommerens sportsbegivenheder.

Når jeg håber på en corona-vaccine for 2021, og når jeg savner EM og OL, som skulle have været afholdt i sommeren 2020, så kommer jeg til at tænke på Luthers definition af, hvad en gud er:

"En Gud vil sige det, hvoraf man venter sig alt godt, og som man tager sin tilflugt til i al nød ... Det, dit hjerte hænger ved, det, du stoler på, det er egentlig din Gud" (Luthers Store Katekismus).

Det er afslørende ord for mig. Det viser mig, hvor meget mit fokus, mit følelsesliv og indre håb er begrænset til denne verden.

Jeg har behov for at blive mindet om betydningen af det kristne håb. Ikke for at sikre en falsk tryghed. Slet ikke for at rive mig ud af denne verden – men tværtimod for at begå mig i verden. Når man læser om den tidlige kristne kirke, er det forbavsende, så stor betydning *håbet* har. Og netop håbet om evigheden er kraften til at leve et liv i kærlighed og gode gerninger. Det har jeg lyst til at opmuntre dig med.

Håbet om de dodes opstandelse

Læser man Apostlenes Gerninger, kan man godt blive slået ud af de første kristnes enorme frimodighed, udholdenhed og villighed til at gå gennem forfølgelse og martyrium for at sprede evangeliet. Jeg tror, at en af hemmelighederne var deres stærke bevidsthed om håbet om op-

standelsen, som springer ud af Jesu egen opstandelse.

Paulus opsummerer begejstringen og opstandelsens betydning i sin rettergang: "Nu skal jeg dømmes for håbet om dødes opstandelse" (ApG 23,6)!

Det er et håb, som hverken er abstrakt eller uhåndgribeligt for apostlene, men som knytter sig til en konkret begivenhed: "Denne Jesus har Gud ladet opstå. Det er vi alle vidner på" (ApG 2,32).

Henrik Nymann Eriksen skriver præcist om, hvilken vægt *håbet* bør have i lyset af NT: "Skal vores kristendom være robust, livskraftig og modstandsdygtig, er vi helt afhængige af, at håbet er stærkt i de kristne fællesskaber og i den enkelte kristne" (*Robust kristendom*, Luthersk Missions Bibelskoles Elevforening 2018).

Håbet er kraften til det hellige liv

Første Petersbrev kaldes af gode grunde "Det kristne håbs højsang". Det minder os om det "levende håb ved Jesu Kristi opstandelse fra de døde, ... en uforgængelig og ukrænkelig og uvisnelig arv, der ligger gemt i himlene til jer" (1 Pet 1,3f). Det er et håb, som skal få os til at "juble af glæde, når hans herlighed åbenbares" (1 Pet 4,13).

Men det er ikke et brev, der river os ud af denne verden. Tværtimod! Utallige gange igennem brevet opmuntrer Peter til et liv i kærlighed til mennesker omkring os. Vi opmuntres til at leve helligt, så andre kan få "syn for vores gode gerninger" (1 Pet 2,12). Vi bør underordne os under enhver menneskelig ordning og endda ære kongen (1 Pet 2,13.17). Den troende hustru, som var gift med en ikke-troende mand, inspireres til gennem en hellig levevis at være et vidne for sin mand (1 Pet 3,1-6).

Håbet er dermed også det kristne menneskes daglige koffein-shot. Det er det, der gør, at vi ikke ender i håbløshed, når verden sættes på pause af en coronavirus, eller når vi møder modgang. Håbet er årsagen til, at kristne hele vejen op igennem historien har haft kraft til at vise mod og udholdenhed, hvor andre har trukket sig tilbage.

Vi må bede om at få en vaccine og komme tilbage til vores sociale fællesskaber, fordi vi ved,

FOTO: DARSHAK PANDYA

at det er gavnligt for denne verden, som Gud elsker og gav sin egen søn for. Lad os samtidig have en dyb bevidsthed om det kristne håb – både for tiden og evigheden.

Virus eller ej – så er historien i Guds hånd. Vi kan være frimodige midt i sygdom og død, fordi Jesus besejrede døden. Vi har altid det bedste i vente, når vi lever i tro på ham. Og håbet giver os en længsel efter, at vi med vores ord, vores omsorg og vores kærlighed får lov til at vidne om ham, som har givet os et evigt håb, Jesus Kristus. ■

Håbet er det, der gør, at vi ikke ender i håbløshed, når verden sættes på pause af en coronavirus, eller når vi møder modgang.

Bøn i menigheden – kultur og vaner

AF JOHANNES KREJBERG HAAHR

*Skal vi foretrække spontane eller fast formulerede bønner?
Liturgisk traditionsbevidsthed eller den frie, ekspressive stil?*

Johannes Krejberg Haahr,
f. 1985

Bach.theol., cand.it.
Bibelkonceptudvikler
johsaahaahr@gmail.com

Det har uden tvivl være noget af en åndelig oplevelse at deltage i én af den unge Korinth-menigheds sammenkomster. “Når I kommer sammen, har den ene en salme, en anden en belæring, én har en åbenbaring, én har tungetale, en anden har tolkningen” (1 Kor 14,26). En opbyggelig og herlig forsamling, tænker man måske uvilkårligt.

Det lader til, at tilbedelsen i den gammeltestamentlige jødedom til tider har været lige så overvældende. Man har nøje ofret, tilbedt og fejret højtider og fester med pomp og pragt, som loven foreskrev.

Men ingen af delene behager tilsyneladende Gud. Dommen er klar og tydelig i GT: “Bring ikke flere tomme afgrødeofre, røgelsesoffer væmmes jeg ved ... Jeg hader jeres nymånedage og fester, de er blevet en byrde, jeg ikke kan bære” (Es 1,13f).

Tilbedelsen her er tom – den er noget rent

ydre. Ritualerne lurer folket af per tradition eller får præsterne til at lire af, så de med god samvittighed kan forlade templets forgård og leve deres gudløse liv mellem ofringer og fester.

Heller ikke Korinth-menighedens tilbedelsespraksis undgår kritiske bemærkninger: “Alting skal være til opbyggelse ... Hvis der ikke er nogen til at tolke det, skal den, der kan tale i tunger, tie stille i menigheden. Han kan tale til sig selv og til Gud! ... Gud er ikke forvirringens, men fredens Gud ... Men alt skal gå sømmeligt og ordentligt til” (1 Kor 14,26.28.33.40).

Paulus kalder til sømmelighed og orden. Alt, der foregår under menighedens *fælles* gudstjeneste, skal være til *fælles* opbyggelse og ikke give anledning til tvivl, splid og forvirring.

Bøn og tilbedelse er gudstjeneste

Denne artikel skal handle om bønnens sprog, kultur og de vaner, som vi har knyttet til bønslit-

vet, især i menigheden.

Men hvorfor den megen tale om ”gudstjeneste” i en artikel om bønne? Fordi bøn og tilbedelse altid hører med, når Guds folk samles – til gudstjeneste, møde o.l.

Bønne betegner den del af menighedens sammenkomst, hvor vi som mennesker er subjekt. Det vil sige der, hvor bevægelsen – eller kommunikationen – foregår fra skabning til Skaber.

I forvaltningen af nådemidlerne – ordets forkyndelse, dåben og nadveren (samt absolutioenen) – foregår formidlingen derimod fra Gud til menighed. Her består gudstjenesten i, at *Gud tjener* os. Men i responsen – altså påkaldelsen, bekendelsen, bønnerne og lovsangen – ærer og lovpriser vi Gud for nådens gave. Her er det *menigheden*, der *tjener Gud*. Tilbedelsens bevægelse går fra skabning til Skaber – i gudstjenestefællesskabet, men også i det personlige andagtsliv.

Bønne er altså ikke alene pulsslaget i den enkelte kristnes liv med Gud, men er også et centralt kirkekendtegn på linje med ordets forkyndelse, nadveren og trosbekendelsen.

Derfor må vi, når vi beskæftiger os med bønne, huske på *både* Paulus’ sjælesørgiske formaninger til den karismatiske Korinth-menighed *såvel som* Guds fordømmelse over israelitternes rent ydre gudsdyrkelse, som vi finder den hos profeterne, men også flere steder i Jesu dom over farisæerne.

Prædikestol, kirkebænk og lønkammer

Enhver bøn, hvad enten den er udtalt eller udtalt, står i spændingen mellem på den ene side at være et barns ligefremme tale med sin far og på den anden side at være skabningen, der ydmygt bøjer sig for sin Skaber.

Den spændvidde vil man også kunne opleve i medkristnes måde at bede på. For nogle er gudsforholdet præget af det mere kammeratlige, mens andre har et større fokus på Guds ubegribelige storhed, hvilket selvsagt vil præge for-

mulingerne.

Det er vel et uproblematisk udtryk for, at også kristne mennesker har forskellige temperamenter. På det sproglige plan *må* vi have plads til forskellighed, men det er alligevel oplagt at skelne mellem prædikestol, kirkebænk og lønkammer.

Vi kan vel tillade os at være *personlige* i vores offentlige bøn, men vi skal være meget varsomme med at være *private*. Vores eventuelle tendenser til en meget ligefrem eller kammeratlig tone over for Gud hører efter min mening bedst hjemme i lønkammeret eller i det mindste i en sammenhæng, hvor man kender hinanden mere fortroligt.

Jo tættere vi kommer enerummet med Gud, jo mere frihed skal vi give os selv til at udtrykke os på netop den måde, som vi har det over for Gud. Men selv i bøn med en nær ven eller ægtefælle vil der være formuleringer, som vi skal holde os tilbage med at bruge, fordi vi kender den, vi beder sammen med, og ved, at en sådan formulering ikke vil være opbyggende for den andens tro. Et enkelt lille misforstået ”vi” eller ”jo” kan betyde, at en tvivlende bønsmåder føler sig ekskluderet.

I den fælles bøn i menigheden kan dette blive et potentielt problem, når vi glemmer, at tilbedelsen skal være til *fælles* opbyggelse. I al fald så længe der er tale om en frit formuleret bøn. Her kan en fast bøn, der i sin formulering afbalancerer spændingen mellem den nærværende far og den hellige Guds storhed, være en god løsning.

Det rejser nogle spørgsmål: Skal man primært benytte sig af fast formulerede bønner, eller skal spontaniteten råde i menighedssammenhæng? Er den liturgiske og højtidelige traditionsbevidsthed at foretrække frem for den frie, karismatiske, ekspressive stil?

Jeg har vist allerede antydnet nogle farer ved både det ene og det andet via de indledende bibelcitater.

Der *er* og *skal være* plads til både et højkirkeligt og et lavkirkeligt spor på vejen, uden at no-

Alt, der foregår under menighedens fælles gudstjeneste, skal være til fælles opbyggelse

FOTO: ISTOCKPHOTO

En problematik er, at fællesbøn kan misbruges til både forman- ning, prædiken og sågar sladder. Man kan af og til blive usikker på, om der bedes mere "til" for- samlingen end til Gud.

gen skal føle sig presset ud i grøften.

Men der må gøres op med en psykologisk usund spontanitet i menighedens bønsliv, hvor præsta- tionsfokus og farisæisme trives, så bønnen bliver både teologisk sand og sjælesørgerisk sund.

På samme måde må vi selvsagt ikke affinde os med, at menighedens bønsliv bliver for distan- ceret og formel. Det risikerer at passivisere me- nigheden og efterlade den uanfægtet i ren intel- lektualisme.

Tanker til overvejelse

Jeg forestiller mig, at flere af *Budskabets* læsere har en tendens til at køre lidt nærmere spontanitetens grøft end den modsatte? Derfor har jeg lyst til – som den lidt højkirkelige sjæl, jeg er – at tilføje et par overvejelser om den frie bøn i menigheden.

En fri bøn kan faktisk blive en præstation. Der kan let snige sig en farisæisme ind, hvor nogle svage sjæle med store egoer let kommer til at bede for et syns skyld. Problemet bliver

ikke mindre, hvis bønnen akkompagneres af det "heppekor" af hviskende "ja-suk" fra andre deltagere i fællesbønne, som er udbredt i vis- se kredse.

En anden fare er, at en fri bøn potentielt kan indeholde en hel del teologisk sludder, som det kan være svært at modsige.

En tredje problematik er det, at en fællesbøn kan misbruges til både formaning, prædiken og sågar sladder. Man kan af og til blive usikker på, om der bedes mere "til" forsamlingen end til Gud. Særligt hvis bønne er i jeg-form. Her fore- trækker jeg personligt, at en fællesbøn er formet netop som en *fælles bøn* og holdt i en vi-form, hvor den bedende påtager sig at bede til Gud på fællesskabets vegne – med respekt for de forskel- ligheder, som her er repræsenteret. Tiltalens og tilbedelsens modsatrettede bevægelse i guds- tjenesten skal vi være varsomme med at blande sammen. Bønnens rum skal ikke uovervej- tigt bruges til forkyndelse eller formaning.

Endelig vil jeg nævne, at den "frie" bøn risikerer at henfalde til floskler, køre i samme rille fra gang til gang eller i det hele taget mangle dybde i sit indhold.

Måske skulle det overvejes, om nogle "åben mikrofon"-sekvenser kunne erstattes med en eller flere på forhånd formulerede bønner. Her kan både omskrivninger af bibeltekster, salmer fra salmebog eller sangbog, bønner og kollektter fra den kirkelige liturgi eller andre bønnebø- ger bruges. Det kan konkret ske på flere måder: Fælles recitation, vekselbøn, én fra menigheden beder højt eller én beder højt med indlagte pau- ser, hvor resten i stilhed kan lægge sine egne ord til bønne.

Hvis jeg er i tvivl om, hvorvidt jeg med den bøn, jeg formulerer, lægger mere usikkerhed, tvivl og fortvivlelse i hjertet på min bror eller søster, så er følgende ord sagt til mig: "Han kan tale til sig selv og til Gud" (1 Kor 14,28)!

Helt overordnet gælder Paulus' klare pointe: "Alting skal være til opbyggelse."

Har det vestlige samfund en fremtid uden Gud?

KRISTEN BELYSNING PÅ EN AF TIDENS BØGER: ”EFTER GUD”

AF MICHAEL AGERBO MØRCH

Når hele tilværelsens tyngde skal bæres på vores spæde velfærdsskuldre, kollapse vi snarere, end vi frisættes.

Det var en stor påstand, historikeren Henrik Jensen (f. 1947) fremsatte i det roste værk *Det faderløse samfund* (2006): ”Ingen kultur kan i længden eksistere som en rent sekulær størrelse.”¹ Hvilken naturlov skulle da forhindre det?

Hans argument er, at enhver kultur kræver ”en hellig orden”, og det er det mest typiske træk ved vores moderne tid, at denne orden fornægtes. Problemet er, at mennesket søger efter mening, og mening kommer fra de symboler, vi omgiver os med, hvad enten de er politiske, religiøse, institutionelle eller værdimæssige i en fjerde forstand.² Men når symbolerne, fx de religiøse, bortkastes, står vi tilbage med et tomt univers, som ikke kan bære sig selv. Derfor vil den moderne verden gå under og blive erstattet af noget andet.

I vores nutid ser en genvunden nationalisme ud til at være en erstatningsreligion for mange, ligesom politisk aktivisme (fx klima eller køn)

også mange steder virker tillokkende.³

Denne analyse har Jensen gjort sig til talsmand for i mange år og med stor gennemslagskraft. Måske særligt i *Ofrets århundrede* (1998) og den allerede nævnte *Det faderløse samfund*, men nu kan man med rimelighed tilføje et tredje ben til taburetten: *Efter Gud – Det 20. århundredes fortabte generationer og meningsløsheden* (2020).

Ofrets århundrede

I *Ofrets århundrede* gav Jensen den store analyse af 1. verdenskrigs betydning for værdiernes udvikling i Vesten. Bogen er mere tung end de to andre, for den anvender flere tekniske udtryk.

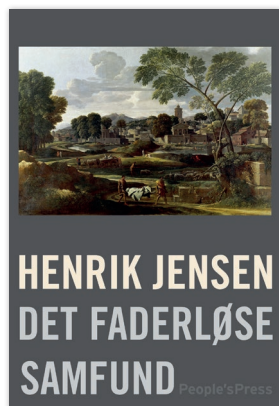
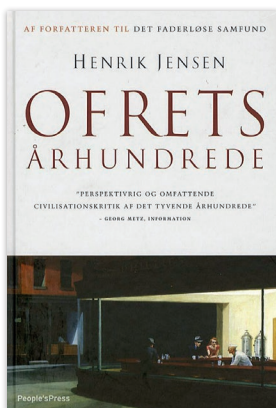
Et væsentligt udtryk er *nomos*, der betyder lov. Hos Jensen bruges det til at betegne det sæt af love, vaner og traditioner, et folk kan have, som bærer værdier og normer, drivkræfter og hæmninger.⁴

Et andet ord er *myte*, der egentlig er en metafor for, hvordan vi forklarer komplicerede eller

Michael Agerbo Mørch,
f. 1988

Ph.d.-studerende i systematisk teologi
mam@dbi.edu

Jensens trilogi er en intens udfordring til progressive velfærdsdanskere, der tror sig frie, efter de har dræbt Gud

uforståelige ting om os selv og verden.⁵

Ifølge Jensen er Vestens påstand om "Guds død" den væsentligste forandring i vores *nomos* og vores *myte*: "Guds død" er en så omfattende forandring i grundlaget for moral, selvidentitet og verdensbillede, at det principielt må udmønte sig i alle menneskelige aktiviteter og udtryk."⁶

Når vi ikke vil forholde os til Gud, mister vi ikke kun vores tro, men også vores moralske garant, vores absolutte autoritet, og det efterlader samfundet som en tom skal for vores individualitet. Og et samfund, der kun bygger på individualitet, vil uundgåeligt kollapse.

Det faderløse samfund

I *Det faderløse samfund* beskrives overgangen fra faderlige til moderlige værdier, fra pligtbaseret til rettighedsbaseret samfund.

Gud er død, *nomos* er opløst, vores fælles myter er væk, og vi er nu på en dødsrute, hvor alle ydre begrænsninger og hæmninger er væk, og vi må stå som fundament i vores egen tilværelse.⁷

Visse dele af denne udvikling er positiv nok, men når faderlige værdier som ansvar, pligt, arbejdsomhed og behovsudsættelse erstattes eller tilsidesættes, får

vi et problematisk samfund, der i stor stil har behov for at fraskrive sig pligten og dermed ansvaret.

Efter Gud

I *Efter Gud* fortsætter Jensen sin analyse af Vestens kulturforfald. Som titlen antyder, er det særligt påstanden om Guds død og de spor, denne tanke har medført, som har hans opmærksomhed. Når Gud er væk, er alle hierarkier opløst. Der er ingen *vertikalitet* mere, kun *horisontalitet*, dvs. de regler, vi selv knæsætter mennesker imellem.

Men denne grænseløse frihed har ikke kun medført gode ting, for vores frihed har ikke nogen modstand, og derfor bliver den tom. Vi ved ikke, hvad frihed er, for frihed kan ikke være bundet op på sig selv.

Jensen istemmer højskolemanden Knud Hansen, der sagde: "Frihed er at være bundet af noget udenfor mennesket, hinsides mennesket ... Frihed er at være bundet til en sandhed, som man ikke kan forråde uden at forråde menneskelivet."⁸

Selvom mange hylder danske "værdier" som fri seksualitet, blød pædagogik, individualisme, forbrug osv., så er det sigende, at mange famlende leder efter en mening med det hele, ja, en grund til at stå op om morgenen. Det var lettere, da man havde et kald i sin stand, men nu, hvor hele

Når faderlige værdier som ansvar, pligt, arbejdsomhed og behovsudsættelse erstattes eller tilsidesættes, får vi et problematisk samfund, der i stor stil har behov for at fraskrive sig pligten og dermed ansvaret

tilværelsens tyngde skal bæres på vores spæde velfærdsskuldre, kollapsede vi snarere, end vi frisættes.

Hvad kristendommen giver det politiske

Jensens trilogi er en intens udfordring til progressive velfærdsdanskere, der tror sig frie, efter de har dræbt Gud og de traditionelle værdier. Jensen har det olympiske overblik over vores historie og kan sammensætte en spændende fortælling, som fletter analyse og perspektiv på en overbevisende og tankeprovokerende måde.

Udfordringen for læseren bliver alligevel at forstå, hvordan han – og man – kan træde uden for historiens strøm og analysere sin egen samtid, som han unægteligt forsøger. Og deraf følger et endnu mere grundlæggende spørgsmål: Hvorfor har vi egentlig så forskellige perspektiver i samfundet – også dybtgående – hvis vi uundgåeligt er præget af tidsånden i bestemt form?

Det er jo, fordi tidsånden netop ikke er en monolit, ikke én Ånd, men mange ånder, der strides og brydes og raser i en heftig kamp om herredømmet. Nogle synker sammen, andre hinker videre mere eller mindre oprejst, for ligesom verdens riger kommer og forsvinder, gør ideernes riger det også.

Alt menneskeskabt er nemlig relativt, dvs. det må sættes i forhold til noget. I forhold til den, der tænker og taler, i forhold til kulturen og samtiden, i forhold til det historiske forlæg. Sådan er det. I kulturen – dvs. det menneskeskabte – findes kun konstruktioner.

Hvis der skal gives noget mere stabilt, må det altså komme udefra. Og det er netop derfor, kri-

stendommen har noget *politisk* at byde ind med i forhold til køn, klima, identitet, fordelingspolitik, ytringsfrihed osv.

Mennesket er et mix af det timelige og det evige, men den tanke giver kun mening, hvis vi forstår mennesket som skabt af en evig Gud. Det evige har vi ikke i os selv. Når vi skal analysere vores samtid, kan vi altså kun træde uden for historiens strøm, hvis det evige bliver os givet – det er derfor, vi er så afhængige af en åbenbaring, der siger os noget absolut om mennesket.

Vores politiske landskab er bygget op om to "blokke" – rød vs. blå, venstre vs. højre. Begge disse blokke er menneskeskabte konstruktioner, men begge rummer også indsigter, som vi kan understøtte med kristent tankegods. Det giver frihed til at knytte sig til forskellige overbevisninger, og det giver mulighed for både at støtte og udfordre begge fløje.

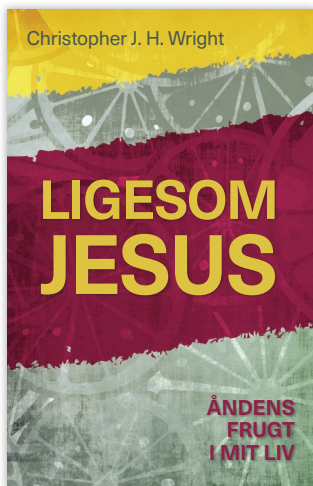
Lad os tage ét stort eksempel: Vi kan støtte de progressive på venstrefløjen i, at selvom ethvert individ er skabt "lige og frie", så fødes vi ikke sådan, fordi samfundets strukturer er der før individet. Derfor må vi udfordre de strukturer, som er negative for den enkelte. Vi kan støtte de konservative på højrefløjen i, at mennesket ikke fødes uskyldige, men med ondskab i sig, hvorfor normer, love og autoriteter ikke kun begrænser, men også beskytter individer. Man kan lave lignende øvelser med mange andre politiske og kulturelle emner.

Har Vesten så en fremtid? En fremtid uden Gud? Jensens frimodige dom skaber refleksion: "Der findes ikke nogen fremtid for Vesten, som vi kender det, uden Gud."⁹ ■

- 1 Henrik Jensen: *Det faderløse samfund*, People's Press 2006, s.16
- 2 Ibid., s. 371
- 3 Henrik Jensen: *Ofrets århundrede*, People's Press 2007 (1998), s.148
- 4 Ibid., s 65
- 5 Dvs. om metafysik, kosmologi, sociologi og psykologi. Ibid, s. 212
- 6 Ibid., s 290
- 7 Henrik Jensen: *Det faderløse samfund*, People's Press 2006, s. 387
- 8 Henrik Jensen: *Efter Gud*, Gyldendal 2020, s. 334
- 9 Ibid., s. 389

Ligesom Jesus

BOGANMELDELSE AF ROAR STEFFENSEN

Ligesom Jesus

Åndens frugt i mit liv

Christopher J. H. Wright

ProRex, 2020

168 sider, kr. 149,95

Vi skal tænke om Åndens frugt som en appelsin med ni både, og ikke en klase med mange forskellige druer

Fra vindruet til appelsin. Det var en af de gode pointer, jeg tog med mig fra denne ganske fine bog. Den giver en grundig og letlæselig indføring i de forskellige dele af Åndens frugt, som Paulus nævner i Galaterbrevet 5,22f.

Bogen gennemgår i ni kapitler de forskellige karaktertræk, der nævnes under Åndens frugt: kærlighed, fred, glæde, tålmodighed, venlighed, godhed, trofasthed, mildhed og selvbeherskelse.

En af Helligåndens opgaver er at få de troende til at ligne Jesus mere, og Åndens frugt er netop et billede af Kristus. Galaterbrevet 5,22f viser os, hvordan Gud ønsker, at vi skal ligne Jesus. Wright understreger, at det ikke er en liste af

gerninger, vi skal gøre for at være rigtige kristne, men derimod en frugt, der vokser frem, når vi lever med Jesus, og Ånden bor i os.

Wright betoner, at Åndens frugt ikke er en kristen præstation, men derimod den karakter, Helligånden skaber indefra i en kristen gennem et helt liv. Derfor står frugt i ental, fordi det er karakter og ikke regel-liste.

Derfor foreslår han, at vi skal tænke om frugten som en appelsin med ni både, og ikke en klase med mange forskellige druer. Bogen beskriver, hvad hver af de ni "appelsinbåde" betyder og indebærer, men tanken er ikke, at de skal adskilles, for modningen af frugten hos en kristen handler om hele karakteren.

Modningen af frugten sker ifølge Wright gennem Guds Ord. Derfor er frugten naturligvis Åndens gerning, men han peger også på, at vi skal dyrke denne frugt fx gennem bibellæsning, bøn og fællesskab.

De fleste kapitler er struktureret over modellen: a) Sådan ser vi karaktertrækket hos Gud i GT, b) sådan ser vi det

hos Jesus i NT, og c) sådan er vi kaldede til at leve det ud.

Han gennemgår på en fin måde med en del henvisninger, hvordan de forskellige ord bruges andre steder i Bibelen. Jeg synes, at det er en af bogens styrker, at den bruger hele Bibelen til at belyse de enkelte karaktertræk.

Wright understreger flere gange, at vi ikke bliver syndfrie i dette liv. Det er en vigtig pointering. Men jeg sad et par gange og diskuterede med mig selv, om han alligevel sætter forventningen for højt i forhold til den troendes Jesus-lighed? I det første kapitel om kærlighed mærkede jeg en vis modløshed, når jeg spejlede mig i Åndens frugt. Det er godt at spejle sig i Jesus og i Åndens frugt og indse, at vi har brug for ham. Men netop her mangler jeg gennem bogen en større henvisning til trøsten og nåden i sakramenterne.

Samtidig påskønner jeg bogens ærinde med at påpege den Kristus-lighed, som Gud vil udvirke i den troende, og som vi kaldes til at dyrke og leve i. Jeg anbefaler derfor gerne bogen. ■

Friheden i Kristus

BOGANMELDELSE AF JAKOB NOER LARSEN

Friheden i Kristus

En gennemgang af Galaterbrevet

Jesper Aagaard

Luthersk Mission Bibelskoles

Elevforening/Nyt Liv, 2020

52 sider, kr. 25,-

Hvis du alligevel bare læser de tre første linjer, så vil jeg sige: Anskaf dig hæftet, og brug det med glæde!

Hvis du læser lidt mere end det, så vil jeg gerne begrunde, hvorfor jeg varmt kan anbefale dette studiehæfte til Galaterbrevet.

Først vil jeg gerne vedkende mig en ting. Det er et studiehæfte, men jeg har ikke haft mulighed for at bruge det i min smågruppe endnu, så i stedet er min anmeldelse baseret på min egen brug af hæftet.

Jesper Aagaard indleder det lille bibelstudiehæfte med at tage læseren ved hånden med en kort introduktion, hvor han med få og præcise ord leder os ind i Galaterbrevets historie og indhold. Denne stil fortsætter også igennem de seks kapitler, som hæftet består af.

Jeg er generelt imponeret over Aagaards evner til at skrive kort, præcist og forståeligt på samme tid. Gennem hele hæftet formår han nemlig at lede læserne igennem med forklaringer, eksempler, faktabokse og diverse informationer, uden at det fylder alverden.

Sproget er let tilgængeligt,

Jeg er generelt imponeret over Aagaards evner til at skrive kort, præcist og forståeligt på samme tid

men samtidig præcist og skarpt. I ny og næ findes en formulering eller to, som virker lidt stive i det, hvilket typisk sker, når han låner formuleringer fra faste vendinger, eller når bibelcitater klemmes ind i stedet for at blive omskrevet. Dette lægger man dog kun mærke til, fordi sproget ellers er så let og tilgængeligt.

Hæftet følger en ret fast struktur. Hvert kapitel er delt op i flere blokke, som alle indledes med lidt forklaring og afsluttes med nogle spørgsmål. På den måde skabes der en god vekselvirkning mellem bibeltekst, forklaring og samtale.

Spørgsmålene har en fin

bredde og rummer både den livsnære og den mere teoretiske dimension af det at være kristen. Så selvom en smågruppe ikke er bundet af Aagaards spørgsmål, så vil disse fungere fint som katalysator for en givende samtale i gruppen.

Hæftet er med til at lede ind i Galaterbrevets nerve og teologi, hvilket det gør på en god og nænsom måde. Hæftets form er nok mest egnet til smågrupper, der primært består af kristne, så jeg ville vælge et andet hæfte til brug i åbne bibelstudiegrupper.

Alt i alt kan jeg varmt anbefale dig og din smågruppe at anskaffe dette studiehæfte og bruge det. ■

Pas godt på dig selv

BOGANMELDELSE AF HENNING KAMP

Pas godt på dig selv

*Om at overleve og trives
i en kristen tjeneste*

Pablo Martinez
Credo/Evangelisk Alliance,
2020

136 sider, kr. 99,95

Overbebyrdede mennesker. Der er mange af dem. I det offentlige, i erhvervslivet og skolelivet. Også i kristne menighedssammenhænge findes de i stort tal. Blandt menighedens medlemmer og ikke mindst blandt ledere. Trætte, slidte, udrændte, stressede over alt det, de skal nå og gøre så godt, ja, helst til perfektion. For de selv – og andre – synes jo, det skal være sådan!

Pablo Martinez er en spansk psykiater, der tilhører en evangelisk kirke. Han kommer i denne lille, velskrevne bog enhver overbebyrdet leder og menigmand i møde med respekt og gode råd til, hvordan der kan sadles om. Og det gør han på en særdeles sund og givende måde. Han tager både de åndelige og de psykiske aspekter af livet alvorligt.

Han lægger ud med at citere Pascal: "Al menneskelig ulykke udspringer af én ting: at de ikke ved, hvordan man skal hvile." Og skriver så: "Nogle mennesker tænker aldrig på andre og er prototyper på det egoistiske menneske. Så er der andre, som aldrig tænker på sig selv, og de bliver prototyper på det udmarvede menneske, der ingen hvile kan finde. Ingen af de to måder at leve på er Gud velbehagelig, selv om den sidstnævnte virker mere 'åndelig'".

I bogen lader han os ikke være i tvivl om, at det er Guds ønske, at vi skal være aktive tjenere, men også, at vi er tjenere, som han har blik for, og som han ønsker at møde med al form for omsorg og kærlighed. Gud ved godt, hvad vi er for nogle skrøbelige størrelser.

Vi er som lerkar. Vi kan gå i stykker, hvis vi vil overpræstere. Der skal pleje til; der skal hvile til – hos Gud selv.

Hvis man skal have noget at give af til andre eller være i stand til at yde noget til gavn for andre, så kan det kun lade sig gøre, hvis man selv bliver påfyldt. Påfyldningen må prioriteres og have opmærksomhed.

Særligt i bogens sidste kapitel gives der god praktisk indføring i, hvordan påfyldningen kan ske. Selve overskriften over kapitlet siger allerede meget til den overbebyrdede: "Vær stille og kend, at jeg er Herren: den sundeste fornyelse."

Bogen kan varmt anbefales. Stor psykologisk og teologisk indsigt ligger bag forfatterens sublim formidling af et vigtigt emne. ■

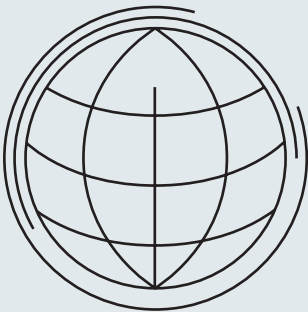
Han tager både de åndelige og de psykiske aspekter af livet alvorligt

Derefter så jeg, og se, der var en stor skare, som ingen kunne tælle, af alle folkeslag og stammer, folk og tungemål; de stod foran tronen og foran Lammet, klædt i hvide klæder og med palmegrene i hænderne.

De råbte med høj røst: ”Frelsen kommer fra vor Gud, som sidder på tronen, og fra Lammet”

JOHANNES' ÅBENBARING 7,9F

MERE OM GLOBAL MISSION

DLM.DK/LM-INTERNATIONAL/INSPIRATION

Find inspiration og hjælp til at få international mission på dagsordenen. Der er også oversigt over LM's missionsområder, volontørfortællinger, henvisning til jobmuligheder osv.

MERE REFLEKSION

REPLIKKER MELLEM TID OG EVIGHED

- Klummer 2008-2020
Jens Ole Christensen
LogosMedia, 2021
234 sider, kr. 199,95

Bliv inspireret og udfordret gennem et nyudgivet udvalg af de klummer, LM's tidligere generalsekretær månedligt har skrevet i Kristeligt Dagblad.

TEMA:

Global mission – hvorfor og hvordan?

For nogle kristne er det en (måske ureflekteret) selvfølge, at missionsarbejde er nødvendigt. Andre er mere i tvivl, om det stadig er relevant og nødvendigt at engagere sig i international mission, når der er nok at tage fat om lige om hjørnet.

Der kan udtalt opstå en forståelseskluft, hvis missionsorganisationers ledelse taler om mission og missionskald på en selvfølgelig måde, mens fodfolket enten tænker, at international mission ikke er resurserne værd i vores tid, eller at man bare ikke orker at engagere sig i det.

For alle parter kan det være gavnligt at genoverveje det globale perspektiv på missionsopgaven: Hvorfor er der egentlig stadig i 2021 behov for global mission?

Samtidig er det værd at reflektere over nogle af de konkrete muligheder og udfordringer, der er i det internationale missionsarbejde.

Enhver bøn står i spændingen mellem på den ene side at være et barns ligefremme tale med sin far og på den anden side at være skabningen, der ydmygt bøjer sig for sin Skaber.

JOHANNES KREJBERG HAAHR
SIDE 31

FOTO: ISTOCKPHOTO

Selv der, hvor kirker og missionshuse samler talstærke forsamlinger, kan der være grupperinger, som lever uden nærkontakt med én af dem, der tror på Jesus.

BØRGE HAAHR ANDERSEN SIDE 26